Бани одам аъзои якдигаранд!

Овози тоҷик

آوازتاجیک

Рўзнома аз соли 1924 мебарояд

Номҳои пешинаи рўзнома: «Овози тоҷики камбағал» (соли 1924), «Овози тоҷик» (солҳои 1924-1931), «Ҳақиқати Ўзбекистон» (солҳои 1931-1940), «Ўзбекистони сурх» (солҳои 1950-1964), «Ҳақиқати Ўзбекистон» (солҳои 1964-1991).

РЎЗНОМАИ КЕНГАШИ ОЛИЙ МАҶЛИС ВА ДЕВОНИ ВАЗИРОНИ ҶУМҲУРИЯТИ ЎЗБЕКИСТОН

20 августи соли 2003. Чоршанбе № 63 (12906)

Дар фурўш нархи озод. Рўзнома соати 16.55 имзо гардид.

Дар Олий Маҷлис

ТОШКАНД.(Хабарнигори ЎзА Т.Ботирбеков хабар медиҳад). Ҷамъомади Кумитаи Олий Маҷлис оид ба масъалаҳои аграрӣ, хоҷагии об ва хўрокворӣ ба амал омад.

Дар ҷамъомад, ки онро раиси Кумитаи мазкур И.Қаландаров сарварӣ намуд, масъала дар бораи иҷрои буҷаи давлатии Ҷумҳурияти Ўзбекистон дар нимсолаи аввали соли 2003 баррасӣ гардид.

Лоиҳаи Қонуни Ҷумҳурияти Ўзбекистон дар бораи даровардани тағйирот ва иловаҳо ба «Кодекси замин», қонунҳо «Дар бораи ширкатҳои кишоварзӣ (кооперативӣ) », «Дар бораи хоҷагии фермерӣ», «Дар бораи хоҷагии деҳқонӣ», «Дар бораи кадастри давлатии замин» муҳокима гардиданд.

Дар ҷамъомад ҳамчунин рафти иҷрои қонуни Ҷумҳурияти Ўзбекистон «Дар бораи сифат ва бехавфии маҳсулоти хўрокворӣ» дар вилояти Намангон баррасӣ гардид.

Зикр карда шуд, ки дар вилоят дар бобати таъмини иҷрои қонуни мазкур корҳои муайяне бурда мешаванд. Чорабиниҳои мақомоти назорати давлатӣ дар бораи таъмини сифат ва бехатарии маҳсулоти хўрокворӣ дар амалия ба нақша гирифта мешаванд ва истифода мегарданд. Аз ҷумла, дар вилоят тақрибан 20 лабораторияи марказӣ барои санҷиши сифат ва бехавфии молҳои озуқаворӣ сознон ёфтаанд.

Чуноне ки дар ҷамъомад қайд гардид, вақтҳои охир бо иштироки маблағҳои хориҷӣ дар вилоят ҷамъияти кушоди муштараки саҳҳомии ўзбекистонию нидерландӣ «Тўрақўрғон-ширинлик», ки ба аз меваҳои хушк тайёр кардани маҳсулот махсусонида шудааст, созмон ёфт. Дар ин ҷо ҳамчунин корхонаҳои муштараки «Янис-ЖВ» барои истеҳсоли шароб, «Марвэл Жус Ко» барои истеҳсоли шарбатҳои мева ва «Нестле-Ўзбекистон» барои истеҳсоли обҳои минералӣ ва маҳсулоти ширӣ ба кор шурўъ карданд.

Баробари ин тазаккур ёфт, ки масъалаҳои таъмини иҷрои қонунҳои зикршуда, омўзиши фаъолияти корхонаҳои истеҳсолӣ ва аз нав истеҳсолкунанда, нуқтаҳои савдо ва бозорҳо эътибори бештаре меҳоҳанд, кори онҳо аз мадди назари депутатҳои шўроҳои вилоятӣ, ноҳиявӣ ва шаҳрӣ дур мондаанд.

Тайёрӣ ба мавсим

Дар ҷамъияти саҳҳомии «Митан-пахта»-и ноҳияи Иштихони вилояти Самарқанд кор дар ҷўшу хўруш аст. Дар ин ҷо ба мавсими нав омодагии ҳамаҷониба мебинанд. Аҳли ҷамъият соли гузашта ба 18 давлати хориҷӣ нахи хушсифати пахта содир карданд.

Дар ин ҷо тамоми техникаи зарурӣ аз таъмири хушсифат бароварда шуд. Дар ҷамъият барои коргарон кулли шароитҳо фароҳам оварда шудааст. Ин бошад ба афзудани самараи кор таъсири мусбӣ мерасонад.

Дар сўрат: *челонгарҳо* ***Ҳасан Хидиров*** *ва* ***Рустам Турдиев****.*

Сурати Тоҳир НОРҚУЛОВ (ЎзА).

Сенаторони ИМА дар Самарқанд

САМАРҚАНД, 19 август. ЎзА. Президенти Ҷумҳурияти Ўзбекистон Ислом Каримов дар ин ҷо меҳмонони ҳайати ИМА-ро зери сарпарастии раиси Кумитаи робитаҳои хориҷии Сенати ИМА Ричард Лугар пазируфт.

Ричард Лугар сиёсатмадоре мебошад, ки дар таҳияи чандин қонунҳои байналмилалӣ ташаббус зоҳир намудааст, ки ба бартараф намудани паҳн гардидани яроқи қатли ом ва мубориза зидди ин масъала алоқаманданд. Ў ташаббуси Ўзбекистонро, ки Осиёи Марказиро минтақаи холӣ аз яроқи ядроӣ эълон намудааст, олӣ арзёбӣ менамояд.

Сол то сол байни Ўзбекистон ва ИМА муносибати гуногунҷанба инкишоф меёбад, аз он ҷумла алоқаҳои сиёсӣ ва иқтисодӣ, ҳамкории ду ҷониб дар таъмини амният. Ягонагии назарҳои мамлакатҳои мо дар муборизаи зидди терроризм, ифроткорӣ, ҷинояти муташаккил, гардиши ғайриқонунии моддаҳои нашъаовар ва силоҳи байналмилалӣ ин ҳамкориро боз ҳам мустаҳкам менамояд.

Ҳангоми мулоқот дар қароргоҳи Самарқанд тарафҳо масъалаҳои бартараф намудани паҳн гардидани яроқи қатли ом, ҳалли масъалаҳои экологии минтақаро муҳокима намуданд. Дар масъалаи имконоти васеъ намудани ҳамкории шарикона мубодилаи афкор ба амал омад.

Ислом Каримов таъкид кард, ки Сенати ИМА барои ҳамкорӣ бо Ўзбекистон азм менамояд ва умуман чунин иқдомро он бо давлатҳои минтақа дар ҷиҳати ҳалли масъалаҳои Осиёи Марказӣ, ки вазъият дар ин ҳудуд дар маркази диққати сиёсатмадорони амрикоӣ ҳамеша қарор дорад, боиси хушҳолист.

Зимни мулоқот мубодилаи афкор дар масъалаҳои ҳамкории байни Ўзбекистон ва ИМА ва ҳамчунин дигар ҷанбаҳои мавриди таваҷҷўҳи тарафҳо ба амал омад.

Меҳмонони амрикоӣ аз ёдгориҳои қадимии Самарқанд дидан намуданд.

Сафари вакилони ҳукуматии Қирғизистон

Бо даъвати ҳукумати Ҷумҳурияти Ўзбекистон 15 август вакилони ҳукумати Ҷумҳурияти Қирғизистон бо роҳбарии сарвазир Николай Танаев бо сафари корӣ ба кишвари мо омаданд.

Дар гуфтушунидҳои вакилони Ўзбекистон бо роҳбарии Нахуствазири Ҷумҳурият Ўткур Султонов масъалаҳои вобаста ба марзбандии сарҳади давлатии байни ду кишвар баррасӣ шуданд. Ҷонибҳо дар бораи ташкили коре, ки бояд ба ин муносибат ба иҷро расад, изҳори ақида намуданд.

Дарозии сарҳади байни ду давлат тақрибан 1200 километрро ташкил медиҳад. То имрўз қисмати бештари он аниқ ва таъин гардидааст. Ҳангоми гуфтушунидҳо тадбирҳое муайян гардиданд, ки барои ба итмом расонидани марзбандии сарҳадҳои давлатии байни ду кишвар заруранд. Дар вохўрӣ ҳамчунин дигар масъалаҳое, ки ба онҳо ҳар ду ҷониб рағбат доранд, баррасӣ шуданд.

Дар хотимаи гуфтушунидҳо роҳбарони вакилони ҳукуматии ду кишвар ба ҳуҷҷати ҷамъбастии масъалаҳои баррасишуда имзо гузоштанд.

Саидмурод РАҲИМОВ,
хабарнигори ЎзА.

«Таронаҳои Шарқ» — саъест барои накўкорӣ

Решаи анъанаҳои санъати мусиқии Самарқанд аз қаъри асрҳо об мехўрад. Он гуна ки аз маълумоти сарчашмаҳои қадим бармеояд, куҳантарин асбоби мусиқӣ дар Осиёи Марказӣ дар Самарқанд ёфт шудааст. Аз ин рў ҳам таҳти ташаббуси бевоситаи Президенти мамлакат Ислом Каримов ҷашнвораи анъанавии байналхалқии мусиқии «Таронаҳои Шарқ» маҳз дар Самарқанд гузаронида мешавад.

Тарзи зист, урфу одат ва анъанаҳо, санъат ва мусиқии халқҳои Шарқ то андозае ҷиҳатҳои умумӣ доранд. Ин ҳамоҳангӣ, вақте халқҳои Шарқ дар якҷоягӣ тадбир мегузаронанд, равшантар садо медиҳад. Ҷашнвораи байналхалқии мусиқии «Таронаҳои Шарқ», ки дар ду сол як маротиба дар Самарқанд баргузор мегардад, равобити фарҳангии халқҳоро мустаҳкам намуда, ба тамоми ҷаҳон маданияти Шарқро муаррифӣ менамояд.

Тайёрӣ ба ҷашни навбатӣ, ки бояд бори чаҳорум гузаронда шавад, чӣ навъ аст?

—Ҷашнвораи байналхалқии мусиқии «Таронаҳои Шарқ» торафт такмил ёфта ва дилкаштар мегардад,— иброз медорад сардори раёсати вилоятии корҳои фарҳанг Фармон Розиқов,— сол то сол сафи иштирокдорони он меафзояд. Агар дар нахустфоруми мусиқӣ намояндагони санъати 30 мамлакати ҷаҳон иштирок карда бошанд, алҳол иштироки меҳмононро аз 40 мамолик интизорӣ мекашем. Дар ҷашнвора на фақат санъаткорон аз кишварҳои Шарқ, ҳамчунин аз қитъаҳои Авруро ва Амрико иштирок менамоянд.

Беш аз 500 нафар тамошобинон—мухлисони санъат хоҳиш доранд, ки дар ҷашнвора иштирок намоянд. Ин аз афзун гардидани сафи мутаваҷҷеҳон гувоҳӣ медиҳад. Бошандагони вилоятамон баҳри истиқболи хуби меҳмонон тайёрӣ мебинанд.

Ҷиҳати ҷолиби диққати ҷашнвора боз дар он аст, ки санъаткорони хориҷӣ дар як қатор ноҳияҳои вилоят шуда, дар вохўрӣ бо меҳнаткашон барномаҳои консертӣ намоиш медиҳанд. Ин гуна вохўриҳо дар ноҳияҳои Ургут, Тойлоқ ва Самарқанд ба нақша даромадааст. Ҷашнвора аз майдони Регистон ибтидо ёфта, пасон дар театри вилоятии мусиқию драмавии ба номи Ҳамид Олимҷон, драмтеатри русии ба номи Чехов, амфитеатри боғи истироҳат ва фарҳанги Марказӣ, ҳамчунин осорхона ва китобхонаҳо давом мекунад.

Тайёрии театри мусиқию драмавии вилоятӣ хеле хуб аст. Намоиши балетҳои «Афсонаи Самарқанд» (драмнавис Б.Исломов) ва «Роҳи бузурги абрешим» ба нақша даромадааст. Осорхона баҳри бозгўйии таърихии Самарқанд омода аст. Экспонатҳои он меафзоянд. Меҳмонони хориҷӣ на танҳо бо маданияти Самарқанд, балки бо намунаҳои санъати кишвар ошноӣ пайдо хоҳанд намуд.

Дар ҷашнвора ҳамчунин ҷамоаҳои бадеии Самарқанд, ансамблҳои фолклорӣ, ҳунарварон санъати худро намоиш хоҳанд дод.

Таҳти роҳбарии коргардони маъруф Баҳодур Юлдошев устодони санъат — иҷрогарону мусиқорон ба ҷашни дар пешистода омодагии ҳамаҷониба мебинанд.

Президенти мамлакат Ислом Каримов дар муборакбодии худ ба иштирокдорони ҷашнвораи саввуми мусиқии «Таронаҳои Шарқ» изҳор дошта буд, ки он рамзи муборизаи муштараки халқҳост баҳри рушди фарҳанг, ҳамдилӣ, саъйи онҳо барои некӣ, зебоӣ ва муҳаббат, ки ин эҳсос дар дилу рўҳи ҳар халқ ва миллат макон гирифтааст.

Умедворем ҷашнвораи чаҳорум ҳам баҳри ба амалоии чунин мақсадҳои наҷиб хизмат менамояд.

А.ҚАРШИЕВ,
ЎзА.

Вохўриҳо дар ағба

Дар арафаи ҷашни 12-солагии истиқлолияти мамлакат эҷодкорон—шоирон, нависандагон, санъаткорон ба саросари кишвар сафар намуда, бо ҳаёт, фикру ақидаи халқ, ҷараёни ислоҳотҳои калонмиқёси дар маҳалҳо ба амал баровардашудаистода, корҳои бунёдкорӣ шинос мешаванд. Бо меҳнаткашон мулоқоту вохўриҳо мероянд.

То имрўз ин зумра мулоқотҳо дар вилоятҳои Қашқадарё, Сурхондарё, Хоразм ва Ҷумҳурияти Қароқалпоқистон ба амал омаданд.

Ин дафъа эҷодкорон ба ҳузури роҳсозон, ағбаи Қамчиқ роҳ гирифтанд.

Баъд аз ба мустақилӣ расидан ба таъмири роҳҳо, сохтани роҳҳои нав эътибори алоҳида дода шуд. Таҳти роҳбарии бевоситаи сарвари давлатамон дар ин соҳа корҳои беандоза ба амал бароварда шуд.

Нависандагон таҳти сарварии Қаҳрамони Ўзбекистон, раиси Иттифоқи нависандагони Ўзбекистон Абдулло Орипов аввал бо корҳое, ки оид ба сохтмони роҳи ҳалқагини хурд дар пойтахт ба амал бароварда мешаванд, шинос шуданд.

Автобуси эҷодкорон роҳи ағбаро пеш мегирад. Қуллаи баландтарини роҳ аз сатҳи баҳр дар баландии 2268 метр воқеъ аст. Аз тамошои роҳи равон, кўҳҳои осмонбўс, кабудии кўли дар поён воқеъбуда, таровати арчазори ҳамешасабз сер намешавад кас.

Ағба. Ин роҳ пештар ҳам ба одамон хизмат карда омадааст. Шарқро бо Ғарб мепайваст. Аммо аҳамияти ҳақиқии вай дар солҳои истиқлолият эҳсос шуд. Масъалаи дар сатҳи андозаҳои байналхалқӣ таъмир кардани роҳи тангу ҳатто дар зимистон моҳҳо пўшидамешуда, ки водии Фарғонаро бо Тошканд мепайвандад, дар соли 1996 ба рўзнома гузошта шуда буд. Дар мўҳлати кўтоҳ лоиҳаи аз нав таъмир кардани роҳи мазкур ва аз ағбаҳои Қамчиқ ва Резак гузарондани роҳи зеризаминӣ таҳия шуд.

Президенти мамлакатамон Ислом Каримов дар муборакбодиаш ба иштирокдорони сохтмони роҳи зеризаминии ағбаи Қамчиқу Резаки роҳи автомобилгарди Тошканд—Ош алоҳида қайд намуд, ки ин роҳ бояд звенои муҳими Роҳи бузурги абрешим, роҳи дўстию бародарӣ, сулҳу ҳамкорӣ шуда монад, ба наздикшавии халқҳои гуногун мусоидат кунад.

Намояндагони меҳнаткашони водии Фарғона ва вилояти пойтахт, роҳсозон эҷодкоронро дар дарвозаи роҳи зеризаминӣ пешвоз гирифтанд. Онҳо аз ағбаи Қамчиқу Резак дидан карданд, бо меҳнати фидокоронаи роҳсозон, коргарон, мутахассисон, муҳандисон-лоиҳасозон, шинос шуда бо онҳо мулоқот оростанд.

Ба таъбири нотиқон, хусусан Қаҳрамони Ўзбекистон Абдулло Орипов ба туфайли сиёсати оқилонаву адолатноке, ки сарвари давлатамон Ислом Каримов дар соҳаи сохтмони калонмиқёс пеш мебарад, дар мамлакат дигаргунсозиҳои бузург ба амал омаданд, ба ин ҷараён роҳсозон ҳам ҳиссаи муносиб гузоштанд. Меҳнати қаҳрамононаи замонамон—роҳсозон дар достони «Довон»-и Тўлан Низом васф шудааст. Аммо, ин кам аст, гуфтанд эҷодкорон, мо аз роҳсозон, бунёдкорон қарздорем.

—Мо аз он хеле мамнунем, ки якҷоя бо роҳсозони Ўзбекистон дар чунин сохтмони калонмиқёс иштирок мекунем ва ба сохтмони роҳи Тошканд—Ош ҳисса мегузорем,—мегўяд профессори олмонӣ Хост Лиллиенблюм.— Мо аз рўи ду лоиҳаи бузург ҳамкорӣ мекунем. Лоиҳаи якум—ин таъмири шоҳроҳи Тошканд—Ош. Дуввум—таъмири роҳи Тошканд—Самарқанд. Хурсандиовар аст, ки Президент Ислом Каримов дар бораи эҳё намудани Роҳи бузурги абрешим қарор қабул кард ва дар ин бобат корҳои калонмиқёс ба амал бароварда мешавад. Чунки ин роҳ аҳамияти муҳими стратегӣ дорад. Аврупою Осиёро бо ҳам мепайвандад.

Шеърҳои дар бораи Ватан, истиқлолият, меҳнати бунёдкорона навистаи Ҷумъаниёз Ҷабборов, Нормурод Нарзуллоев, Ҳабиб Саъдулло, Тўлан Низом, Сироҷиддин Саййид барин шоирони маъруф ва мулоқотҳои самимии онҳо ба ҷамъомадагон манзур шуд. Роҳсозон қайд намуданд, ки ин хел вохўриҳо ба зафарҳои нав ба нави меҳнатӣ даъват месозанд.

Дар табдир Мушовири давлатии Президенти Ҷумҳурияти Ўзбекистон Х.Султонов, ҷонишини Нахуствазир Р.Юнусов иштирок карданд.

Воҳид ЛУҚМОНОВ,
мухбири ЎзА.

Ҳашар — кори умумихалқӣ

Омодагии ҳамаҷониба ва гузаронидани тадбирҳои муҳим дар рўзҳои тантанавӣ, яке аз анъанаҳои қадимаи мардуми мо ба шумор меравад. Чунин анъанаҳои ҳайрандешона ба монанди ташкил намудани ҳашар баҳри ба тартиб андохтани маҳалҳо, муносибати боэҳтиромона дар бораи кўҳансолон ва шахсони ба кўмак мўҳтоҷ дар арафаи санаҳои муҳим ҳоли ҳозир мазмуну моҳияти тоза касб менамоянд.

Дар ин раванд ба рўи об баровардани вазифаҳое, ки Девони Вазирони ҷумҳурият оид ба амалия татбиқ намудани барномаи «Соли маҳаллаи обод» пешбинӣ намудааст, аҳамияти муҳим дорад. Тайёрӣ барои дар сатҳи зарурӣ гузаронидани ҷашни 12-умин солгарди истиқлолияти Ҷумҳурияти Ўзбекистон, боз ҳам беҳтар сохтани шароити санитарию эпидемиологии кишвар, ташкили корҳо оид ба ободонсозии маҳаллаҳо, ҷойҳои истиқоматӣ ва маҳалҳои ҷамъомади аҳолӣ идома доранд.

Мувофиқи ин пешниҳодот дар кишвар дар тўли моҳи август таҳти шиори «Ободонии маҳалла—гулгулшукуфии Ватан» моҳонаи ободонсозӣ ва тозагӣ идома меёбад. Дар Ҷумҳурияти Қароқалпоқистон, вилоятҳои кишвар ва шаҳри Тошканд бинобар ин нақша чорабиниҳои муайяне кор карда шудаанд ва ба амал татбиқ мегарданд.

Дар чаҳорчўбаи моҳонаи ободонсозӣ ва тозагӣ 16 август дар ҷумҳурият ҳашари хайрияи умумихалқӣ баргузор гардид.

Бинобар маълумоти гурўҳи кории ҷумҳурӣ, ки барои фаъолона гузаронидани ҳашар созмон ёфта буд, дар ин тадбири умумихалқӣ зиёда аз 9 миллион ҳамдиёрони мо иштирок доштанд.

Дар ин рўз зиёда аз 27 миллион метри мукааб майдонҳо обод карда шуданд. Ҳазорҳо ниҳолҳо нишонда, ҷўю каналҳо ва дигар хатҳои обкашонӣ тоза гардиданд.

Тамоми маблағи дар ин рўз ба дастомада ба ҳисобсурати Бунёди хайрияи «Маҳалла» гузаронида шуд. Ин тадбири ҳайрандешона баҳри инкишофи фаъолияти маҳаллаҳо, мустаҳкам намудани мақом ва нақши онҳо дар тарбияи ҷавонон, дастгирӣ намудани қисмати ба кўмак мўҳтоҷи аҳолии мо, ҳифзи саломатии кўҳансолон, модарон ва кўдакон, ҳамчунин пуштибонии иҷтимоии онҳо, инкишоф доданӣ варзиши умумӣ дар маҳаллаҳо нигаронида шудааст.

Баҳор ХИДИРОВА,
хабарнигори ЎзА.

Тайёрӣ ба зимистон— масъалаи муҳим

Дар Девони Вазирони Ҷумҳурияти Ўзбекистон бахшида ба баррасии ҳолати омодагии соҳаҳо ба корҳои тирамоҳию зимистонии мавсими солҳои 2003-2004 ва таъмини соҳаҳои иқтисодиёт ва аҳолӣ бо энергия маҷлис ба амал омад.

Дар маҷлис ҷонишини раиси Шўрои Вазирони Ҷумҳурияти Қароқалпоқистон, ҷонишинони ҳокимони вилоятҳо ва шаҳри Тошканд, намояндагони вазорату идораҳо, мутахассисон иштирок карданд.

Баҳри иҷрои қарори Девони Вазирон аз 17 июни соли 2003 «Дар бораи тайёрии соҳаҳои иқтисодиёти ҷумҳурӣ ба корҳои тирамоҳию зимистонӣ дар мавсими солҳои 2003-2004» аз ҷониби Шўрои Вазирони Ҷумҳурияти Қароқалпоқистон, ҳокимиятҳои вилоятҳо ва шаҳри Тошканд, вазорату идораҳо оид ба тайёр намудани соҳаҳои иқтисодиёт ба корҳои дар пешбудаи тирамоҳию зимистонӣ тадбирҳо таҳия ва тасдиқ шуданд.

Дар маҳалҳо комиссияҳои ҳудудӣ ташкил шуданд. Дар бобати ба мавсими тирамоҳу зимистони солҳои 2003-2004 пухта тайёр кардани шаҳрҳо, ноҳияҳо, истеҳсолот, манзил, муассисаҳои соҳаи иҷтимоӣ, савдо ва хўроки умумӣ, нақлиёт, ташкилотҳои бинокорӣ, дегхонаҳо ва иншоотҳои муҳандисӣ корҳои муайян ба амал бароварда мешаванд.

То 1 августи соли ҷорӣ дар ҷумҳурӣ 394 дегхона, 292 километр шабакаи гармидиҳӣ, 906 адад бунёди манзил, ки то соли 1991 сохта шудааст, 551 мактаб, 278 боғчаи бачагон, 76 беморхона, 59 дармонгоҳ аз таъмири асосӣ бароварда шудааст.

Дар маҷлис ба мавсими гармидиҳии тирамоҳию зимистонӣ тайёр намудани муассисаҳои тандурустӣ ва таълими халқ эътибори алоҳида дода шуд.

Дар соҳаи тандурустии ҷумҳурӣ 37 дегхона таъмир шудааст, соли ҷорӣ бояд 33,9 километр шабакаи гармидиҳӣ аз таъмири асосӣ бароянд, амалан бошад 22,9 километри он таъмир шудааст.

Мувофиқи ҷадвали аз ҷониби муассисаҳои вазорати маорифи халқ таҳияшуда 343 мактаби таълими ҳамагонӣ, 186 боғчаи бачагона, 179 адад дегхона, 11427 печҳои гармидиҳӣ, 94,2 ҳазор метри тўлонӣ шабакаҳои дохилии гармидиҳӣ, 36,3 километр шабакаҳои гармидиҳии берунӣ аз таъмири асосӣ бароварда шудааст.

Дар соҳаи Ширкати давлатии саҳҳомии «Ўзбекэнерго» мувофиқи ҷадвал таҷҳизоти энергетикӣ аз таъмир бароварда мешавад, 6 блоки энергетикӣ, 10 дегхонаҳои энергетикӣ, 3 таҷҳизоти қубурӣ, 6 гидроагрегат ва 15,4 ҳазор километр хатҳои қувваи барқдиҳӣ таъмир шудааст.

Ба мақсади дар давраи тирамоҳию зимистонии соли 2003-2004 дар доираи лимитҳо ва андозаҳои муқарраршуда бо газ таъмин кардани аҳолӣ захираҳои моддӣ, техникӣ ва иҷтимоиро ҷамъияти саҳҳомии «Ўзтрансгаз» сафарбар менамояд.

Қайд кардан ҷоиз аст, ки дар айни замон дар таъмири асосии бунёди манзил, ки то соли 1991 сохта шудааст, инчунин дар истеҳсол ва расонда додани мазуту ангишт ба истеъмолгарон қафомонӣ ҷой доранд, барои бечунучаро иҷро намудани онҳо вазифаҳо муайян шуданд.

(ЎзА).

«Дувоздаҳ истгоҳи истиқлолият»

Чунин ном дошт сафари эҷодии журналистон аз тариқи роҳи оҳани Тошканд—Нуқус

Дар ҳоле ки дар қисмати ҷануби ғарбии ҷумҳурӣ роҳи оҳани Тошгузар—Бойсун—Қумқўрғон бо суръат сохта мешавад, дар минтақаи шимоли ғарбии он, ки аксарияти маҳалли насби роҳи оҳанро ҷойҳои дашту биёбон дарбар мегирад, чанд соли охир аз Учқудуқ то истгоҳи «Мискин» хати нав хобонда шуда, аз тариқи он аллакай дар баҳори соли 2001 ҳаракати поездҳо оғоз ёфта буд. Аслан дар роҳи «Мискин—Султон Увайстоғ (ё худ Қораузак), ки ба 115,2 км тўл мекашад, аввалин поездҳои озмоишӣ дар нимаи моҳи декабри соли 1999 аз ин роҳҳои биёбони хушку гарму тафсон гузар карда буданд.

Хати Учқудуқ—Мискин дар тўли хеле муддати кўтоҳ ба 226,4 км бунёд гардид. Дар сохтмони ин роҳҳо аз аксарияти вилоятҳои ҷумҳурӣ ташкилотҳои сохтмон ширкат намуда, барои ҳарчи зудтар ба кор афтодани роҳи ҳаёти биёбон ҳиссаи сазовори худро гузоштаанд. Имрўз агарчи на дар тамоми тўли ин роҳҳои нав инфрасохтори зарурӣ ба вуҷуд оварда шудааст, коргарони соҳа дар шароити сахту ҳавои тафсон вазифаи худро ба таври бояду шояд иҷро мекунанд.

Гурўҳи журналистон, ки аз Тошканд то Нуқус таи се шабонарўз зимни сафари эҷодӣ шоҳиди ҳамаи ин вазъу шароит ва ҳаёти кормандони роҳи оҳан гардиданд, матолибро аз ин сафар дар шумораҳои ояндаи рўзнома аз **хабарнигори махсуси «Овози тоҷик»** хоҳед хонд. Сафари эҷодии журналистони расонаҳои хабарӣ бо ташаббус ва дастгирии моддии Ширкати саҳҳомии давлатии «Ўзбекистон темир йўллари» ва шахсан мудири омили ширкат, депутати Олий Маҷлис Очилбой Раматов ташкил карда шуд, ки он ба пешвози Рўзи истиқлолияти ҷумҳурӣ номи рамзии «Дувоздаҳ истгоҳи истиқлолият»-ро гирифт.

Воқиан ҳам дар ин рўзҳои тафсони тобистон меҳнати коргарони истгоҳҳои ин роҳҳои нав танҳо шоистаи таҳсин аст. Дар маҳалҳои тафсони регзор дар ин замон ба таъбире «парранда парад қаноташ месўзад» дар чунин ҳавои тоқатфарсо аксари роҳиоҳанчиён аз манзилҳои ободу сарсабзи худ дур, дар ин даштҳои бедолу дарахт вазифаи дўстдоштаи худро садоқатмандона иҷро мекунанд.

Панҷ сутуни устувори пешрафт

ё худ нақл аз самараҳои роҳи ба худ хоси тараққиёти Ўзбекистон

Ўзбекистон аз рўзҳои аввали тараққиёти мустақилонаи худ роҳи ба худ хоси пешрафтро интихоб намуд, ки аз панҷ тамоил иборат буда, онҳоро сарвари давлатамон Ислом Каримов дар асарҳои хеш «Ўзбекистон: роҳи худии пешрафт ва тараққиёт», «Ўзбекистон давлати ояндааш бузург» возеҳу равшан баён кардаанд. Ўзбекистон дар тўли дувоздаҳ сол ба комёбиҳои калон, дастовардҳои бузург ноил гардид.

Шакли (модели) ўзбекистонии тараққиёт ва пешрафтро панҷ тамоил ташкил медиҳад, то чӣ андоза ҳаётӣ буданаш дар амал исбот шуд. Онро алалхусус дар мамлакатҳои мутараққии ҷаҳон низ эътироф намудаанд.

Ва онҳо иборат аз: иқтисодиёт набояд мутеъ ба сиёсат бошад; танҳо давлат, ҳокимияти қонунан интихобшуда ислоҳотгари асосӣ бошад; қонун бояд аз ҳама чиз воло истад; сиёсати пурзўри иҷтимоӣ ва инсонпарварона ва ниҳоят ислоҳот бояд бидуни саросемакорӣ, давра ба давра гузаронда шавад, мебошанд.

Мамлакати мо аз сохти тоталитарӣ мероси гароне ба дўш гирифт. Асоси иқтисодиётро ашёи хом ташкил медод. Яккаҳокимиятии пахта дар кори зироат таъсири манфӣ дошт. Яъне, яккаҳокимии пахта ба бисёр соҳаҳои кишоварзӣ зарари калон расонд. Дар айни замон мувозанати омилҳои истеҳсоливу афзиши аҳолӣ ба ҳисоб гирифта нашуда буданд. Яъне афзоиши аҳолӣ ва қувваҳои истеҳсолӣ бо заминаи зарурии моддиву техникӣ мустаҳкам карда нашуда буд. Оқибат шумораи аҳолӣ босуръат зиёд шудан мегирифту касе ғами бо манзил ва шуғл фаро гирифтани онҳоро намехўрд. Заминро шўр пахш мекард. Истифодаи ҳар гуна моддаҳои кимёвӣ таркиби онҳоро вайрон сохта, ҳосилнокиро паст мекард. Салтанати пештара ба мамлакатҳо мувофиқи сохташон муносибат мекард. Яъне иқтисодро мутеи сиёсат карда буду доираи ҳамкорӣ ҳам маҳдуд гардида буд.

Дар чунин шароит ба Ўзбекистони мустақил лозим омад, ки ҳамаи ин ноқисиву хатоҳоро ислоҳ намояд ва ба оқибатҳои зараровари сиёсати нодуруст хотима дода, «қурбониҳои» мафкураи замони пешинро наҷот бахшид.

Ва аввалин иқдом, ин мутеъ насохтани иқтисодиёт ба сиёсат буд. Яъне сиёсати дарҳои боз пеш гирифта шуда, чунин даъват пеш гузошта шуд:«Агар ту бародарам бошӣ, пеш аз ҳама дасти мадад дароз намо, сармоя гузор, барои ба роҳ мондани иқтисодиёт саҳмгузор бош».

Ва имрўзҳо, вакте ки мамлакати мо дар бобати пешрафти иқтисодӣ комёбиҳои муайянеро ба даст овардааст, пай бурдан душвор нест, ки аз сиёсат боло гузоштани иқтисодиёт то чӣ андоза натиҷаҳои дилхоҳ медиҳад. Ўзбекистон имрўз қариб бо аксарияти мамлакатҳои ҷаҳон равобити мустаҳками иқтисодиро ба роҳ мондааст, сармояҳои калони муассисаҳои калонтарини молиявиро ҷалб намудааст, ба миқдори зиёд корхонаҳои муштаракро созмон додааст, ки алҳол дар бобати вусъат ёфтани ҳаҷми содирот нақши муҳим мебозанд. Мубодилаи мол бо онҳо пайваста меафзояд. Дар байни мамлакатҳои хориҷи дур шарикони асосиамон Олмон, Куриёи Ҷанубӣ, Ҷопон, Америко ва ғайра мебошанд. Бо ИМА ва Ҷопон шарики стратегӣ гардидани Ўзбекистон аз ҳамин гувоҳӣ медиҳад, ки мамлакатҳои мазкур роҳи тараққиёти моро эътироф намудаанду барои афзун гардидани комёбиҳоямон дасти мадад дароз кардаанд. Аз ин рў танҳо дар нимаи якуми соли ҷорӣ ҳаҷми маҳсулоти умумии дохила 3,8 фоиз афзудааст. Ҳамаи соҳаҳои иқтисодиёт, бидуни истисно устуворона тараққӣ ёфтаанд. Ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти саноатӣ 5,5 фоиз, истеҳсоли молҳои истеъмоли халқӣ 4 фоиз, кишоварзӣ 3,8 фоиз, сармоягузорӣ 2,6 фоиз зиёд гардидааст. Ҳаҷми маблағгузорӣ афзуда, сармоягузорӣ пайваста баланд мегардад.

Давлат, ҳокимияти қонунан интихобгардида ислоҳотгари асосӣ мебошад. Маҳз бо ташаббуси сарвари давлатамон замин ба деҳқонон тақсиму ба иҷора дода шуданд. Шаклҳои мухталифи амволдорӣ воқеият гардид. Аз тасаррууфи давлат баровардани амвол, ба амал овардани иқтисодиёти бисёрсоҳа, пеш аз ҳама барои ба вуҷуд омадани синфи мулкдорон мусоидат намуд, ки алҳол қувваи муҳиму такягоҳи асосӣ гардидаанд. Бо шарофати фармони Раиси ҷумҳур оиди замину заминдорӣ соли аввали истиқлол беш аз 9 миллион нафар соҳиби замини наздиҳавлигӣ гардид. Ё худ фармони Президент дар бобати бо оби ошомиданӣ ва гази табиӣ таъмин кардани аҳолӣ вазъиятро дар ин бобат ба куллӣ беҳтар сохт. Танҳо вилояти Хоразм дар солҳои аввали истиқлолият ҳамагӣ понздаҳбист фоизии аҳолии худро бо гази табиӣ ва оби ошомиданӣ таъмин мекард. Ин нишондиҳанда алҳол мутобиқан наваду ду ва наваду се фоизро ташкил додаанд. Ва ҳамин қабил фармону қарорҳои президенту ҳукумат ҳаёти мардумро ба куллӣ тағйир доданд, серсоҳаву сершакл гардидани амволро таъмин сохтанд.

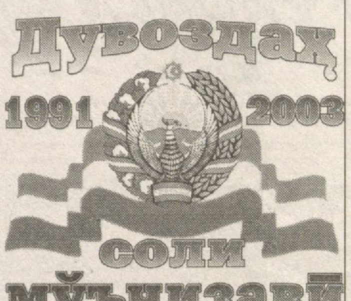

Мо дар бадали дувоздаҳ соли тараққиёти мустақилонаи худ волоият доштани қонунро таъмин карда, ба он муваффақ гардидем, ки адолат тантана кунад, мамлакатамон гул-гул шукуфад, диёрамон ободу зебо, зиндагонии ҳар кадом фаровон гашта, пеши роҳи зўран бор кардани ақидаи ақаллият бар умум, саъю кўшиши гурўҳи одамони ғаразнок тамоман баста шавад. Одамон аз сиёсати инсонпарварона бархурдор гардида, дар шароити душвори гузариш ба муносибатҳои иқтисоди бозаргонӣ аз ҷиҳати иҷтимоӣ ҷонибдорӣ карда шаванд.

Ўзбекистон аҳолии бисёр дорад ва аз нисф зиёди онро ҷамъияти то 16-сола ташкил медиҳад. Ба қатори онҳо мўйсафедон, оилаҳои сербачаву камбизоатро зам намоем, дар он сурат, худ аз худ аён мегардад, ки онҳо бояд дар шароити гузариш ба муносибатҳои иқтисоди бозаргонӣ сари вақт аз нигоҳи иҷтимоӣ ҷонибдорӣ карда нашаванд, ягон пешравӣ ба даст намеояд. Дар чунин шароит ба онҳо мадад расонда нашавад, ҳама чиз таркиданаш мумкин буду ягон корчаллонӣ ва ё иқтисоди бозаргонӣ намешуд. Аз ҳамин сабаб дар ҷумҳурият роҳи ҳимоя намудани манфиати аҳолии камбисот бо қатъият ва сахтгирона пеш гирифта шуд.

Ин аст, ки дар бадали дувоздаҳ соли истиқлолият ягон таркиши иҷтимоӣ ба амал наомад, одамон аз сиёсат мамнун будани худро ифода намуда, аз паи зиндагӣ шуданд. Дар ин бобат ҳоҷат ба сухан рондан ҳам нест. Чунки онро аксарамон аз сар гузарондаем ва бо чашмони худ муоина кардаем ва аз ин рў «аёнро ҳоҷат ба баён нест».

Ва худи ҳаёт хеле оқилонаву пурсамар будани сиёсати инсонпарварона ва сиёсати пурзўри иҷтимоиро собит намуд ва тақозо дорад, ки он идома ёфта, бо мазмуну мундариҷаи нав ғанӣ гардад. Чунки он ба дилпурона, давра ба давра ворид шудан ба муносибатҳои иқтисоди бозаргонӣ, баҳри манфиатҳои инсон, бахту саодати он нигаронда шудаанд. Ва он садоқатмандии давлати моро ба роҳи эволютсионии тараққиёт бори дигар намоиш медиҳад. Мо роҳи эволютсионии тараққиётро пеш гирифта, пеш аз ҳама ба рўи об баровардани сиёсати ҳамаҷониба одилона ва дар айни замон дар тарозуи ақл хуб баркашидаро дар назар доштем. Мо кўр-кўрона муносибат накардем, ба иқтисоди бозаргонӣ бо назари «сад» ва ё «панҷсад» рўз дохил шудан рў наовардем. Сатҳи ҳаёт, рўҳия, фалсафаи шарқонаро ба назар гирифтем.

Дар қаламрави мо сарвати аз ҳама гаронбаҳо—сулҳу осоиш ва мўътадилӣ, ризоияти байнимиллӣ таъмин карда шуд ва мешавад.

Аз рўи бисёр нишондиҳандаҳои тараққиёти иқтисодиву иҷтимоӣ ба комёбиҳои мислаш диданашуда ноил гардид. Мустақилияти ғаллаву сўзишворӣ таъмин карда шуд. Ислоҳотҳои сиёсӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоӣ собитқадамона ба рўи об мебароянд. Сохтори идора такмил ёфта, ба андозаҳои байналхалқӣ наздик мегардад. Нархҳои озод ҷорӣ гардида, муносибатҳои иқтисоди бозаргонӣ амиқ реша давондаанд. Ва аз ин рў дар рўзномаву маҷаллаҳои мамлакатҳои хориҷа, барномаҳои телевизион ва гуфторҳои радиоҳои мухталиф ин суханонро мехонем ва мешунавем: «Пешрафти равандҳои иқтисодӣ дар Ўзбекистон барои дигар ҷамоҳири собиқи шўравӣ намунаи ибрат гардида метавонад», «Ўзбекистон ба шакли (модели) ўзбекистонии тараққиёт амал мекунад». Ин бурди мост.

Э.ТУРДИҚУЛОВ.

Оё маҳсулот арзон мешавад?

Шўъбаи вилоятии «Савдогарбанк» ба корхонаҳои саҳҳомии «Бухорогазмол», «Бухороулгуржи ва чаканасавдо базаси», «Бухороозиқовқат» ва ба дигар ташкилотҳои ширкатҳои саҳҳомии «Ўзбексавдо» ва «Ўзбекбирлашув» ба маблағи 280 миллион сўм қарзҳои имтиёзнок ҷудо кард.

Мувофиқи қарори Девони Вазирон ба тараққиёти корхонаҳои умдафурўшӣ эътибори махсус дода мешавад. Зеро ки нархи чаканаи мол дар бозорҳо асосан аз нархи молҳои умда, ки аз берун оварда мешаванд, бармеояд,—мегўяд ба мухбири **«Туркистон-пресс»** сардори раёсати вилоятии бонк **Фарҳод Тешаев**.—Ҳангоми бастани шартномаҳо ҷиҳати ҷудо кардани қарз чунин шарт пеш гузошта мешавад: он маҳсулоте бояд харида шавад, ки нархи он аз рўи одат рўз аз рўз зиёд мешавад. Масалан, ҳангоми ба корхонаи саҳҳомии «Бухорогазмол» ҷудо кардани 110 миллион сўм кредит таъкид гардид, ки маблағи мазкур барои харидории маҳсулоти хўрокӣ, маҳсулоти босифати саноати сабук, мебел, трикотаж, молҳои электрикӣ, мошинҳои ҳисоби касса, пойафзол маҳсулоти рангубор ва линолеум истифода бояд шавад.Ба ғайр аз ин маҳсулот аз Хитой чойҳои босифат, аз Полша миқдори калони маҳсулоти атторӣ харидорӣ шудаанд, ки нархи ин гуна молҳоро дар бозор паст хоҳад кард. Бонки мо барои аз ИМА харидани равғани растании хушсифат низ маблағҳои калон ҷудо кардааст.

Бонк барои рушд ва инкишофи корхонаҳои маҳаллӣ, ки ба истеҳсоли маҳсулоти мавриди ниёзи мардум машғуланд, низ эътибори калон медиҳад. Ин аст, ки бонк барои ба истифода додани сехи собунбарории корхонаи саҳҳомии «Бухороёғ» сад миллион сўм кредит ҷудо кард, ки муддати баргардондани қарз шаш моҳ таъин гардидааст.

Иншоотҳои маданӣ дар маркази диққат

Меҳнаткашони ноҳияи Пастдарғоми вилояти Самарқанд ҷашни истиқлолияти Ўзбекистонро бо дастовезҳои муносиб истиқбол мегиранд. Махсусан ба масъалаҳои инкишофи соҳаи иҷтимоӣ ва инфраструктураи он эътибори калон медиҳанд.

— Дар ноҳия, ки 86 маҳалла дорад, барномаи махсус ба муносибати Соли маҳалла амал мекунад,—мегўяд дар мусоҳиба бо мухбири агентии «Туркистон-пресс» ҷонишини ҳокими ноҳия Нозим Алиев.— Ҳамчунин, — суханашро давом дода қайд намуд ў,—дар 8 маҳалла сохтмони марказҳои нави маданӣ-маишӣ аз рўи лоиҳаи ягона дар арафаи анҷомёбист. Иншоотҳои мазкур чойхона, устохонаҳои таъмири техника, дўзандагиро муттаҳид менамоянд. Барои фароҳам намудани шароитҳои мусоид ва қулай дар рўи ҳавлии он ҳавзи об ва фаввора барпо мешавад.

Дар Соли маҳаллаи обод кўдакон ҳам беэътибор намемонанд,—мегўяд Н.Алиев. Барои онҳо ҳамаи 302 майдончаи спортӣ аз нав таъмир шудаанд, дар 50 маҳалла ҳамин гуна майдончаҳои нав ба вуҷуд омаданд. Ба ин корҳо маблағҳои калон сарф карда мешаванд. Албатта дар бунёди ин гуна иншоотҳо тадбиркорон ҳам саҳми калон мегузоранд. Чунончи дар сохтмони комплекси спортӣ дар хоҷагии «Зарафшон» тадбиркорон 500 миллион сўм маблағ ҷудо карданд.

Аз рўи гуфти Н.Алиев маркази ноҳия —шаҳраки Ҷумъа рўз аз рўз зеботар мешавад. Барои корҳои ободонии кўчаҳои шаҳрак зиёда аз сад миллион сўм маблағ сарф гардид. Дар натиҷа дар 14 кўча корҳои ободонӣ ва мумфаршгардонӣ пурра ба итмом расидаанд. Ба ғайр аз ин, ҳар як ташкилот ва корхона 4-5 хол (сотих) майдонро ба ўҳда гирифтааст, ки бо қувваи худ обод мегардонад.

Дар айни замон дар ҳудуди ноҳия 31 хоҷагии ширкатӣ 866 хоҷагиҳои фермерӣ, 2443 нуқтаи тиҷоратии хурд ва миёна, 4 корхонаи муҷовир амал мекунад. Ба қарибӣ шумораи корхонаҳои мазкур боз дуто зиёд шуд, яъне ду корхонаи якҷояи ўзбекию хитоӣ—«ЭРЗИ» ва ўзбекиву русӣ—«Ала- Сам» ба кор даромад. Маҳсулоти ин корхонаҳо дар шаш моҳи аввали соли ҷорӣ ба 142,4 ҳазор доллари америкоӣ баробар буд, ки ба хориҷ содир гардидааст. Агар камии шумораи коркунони ин корхонаро ба назар гирем, рақами зикршуда чандон кам нест.

ОМИ «Туркистон-пресс».

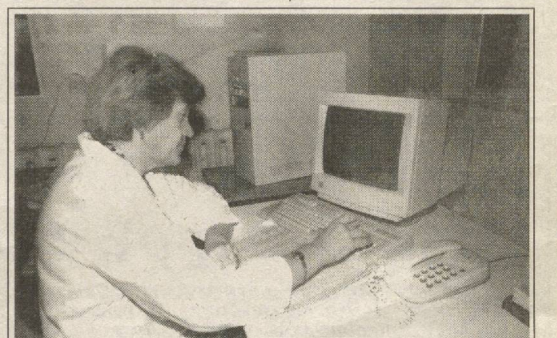

Ҷамъияти саҳҳомии «Фарғона-телеком» яке аз шўъбаҳои беҳтаринест дар шаҳр. Сокинони шаҳри Фарғона аз хизмати ин шўъба беандоза мамнун. Чунки телефонҳояшон бе ягон «сактагӣ» кор мекунад. Ҳамчунин телефонашон бо ягон сабаб кор накунад, соҳиби телефон ба Ҷамъияти саҳҳомии «Фарғона-телеком» хабар диҳад, бемуҳобот, баъди ним ё яксоат телефонашон ба кор меафтад. Дар тасарруфи ин филиал шашто телефон-автомат мавҷуд. 25 стансияи телефон-автомат соҳиби техникаҳои беҳтарини замонавӣ мебошад. Ин аст, ки сифати кори ҷамъияти саҳҳомии «Фарғона-телеком» хеле баланд аст.

Дар сурат:** сармуҳандис **В.Клименко.

Сурати М.ҚОДИРОВ (ЎзА).

Соли тарбузу харбуза

Имсол инҷиқиҳои обу ҳавои ватанамон боғбонҳою токпарварон, ғаллакорону пахтакорон ва зироаткоронро ба ташвиш андохт. Албатта, на ҳамаи неъматҳои табиатро обу ҳавои номусоид аз нумўъ кардан боздошт. Масалан, тарбузу харбузаро бигирем. Агар гўем, ки «соли равон — соли харбузаву тарбуз» буд, муболиға намекунем. Ҳоло бозорҳои шаҳру деҳотро давр занед, чашматон пеш аз ҳама ба «ғарам»-ҳои тарбузу харбузаҳои рангоранги хурду калон меафтад. Ва бозорҳоро бўи тарбузу харбузаҳои ширин пур кардааст. Нархашро намегўед? «Кош ҳар сол ҳамин тавр мешуд» мегўянд харидорони шаҳрӣ. Аз ҷумла, дар бозорҳои Ғазалкент низ мардуми харидор дар ҳамин ақидаанд.

Ба Бўстонлиқ ин полизи ширин аз минтақаҳои гарми ҷумҳурӣ оварда мешаванд.

Суратгир: В.ПОРТНОВ.

«Дамас»-и азонихудӣ

Ҷамоаи мактаби рақами 51 Самарқанд, ки ба амиқ омўхтани забони олмонӣ тахассусонида шудааст, бо ҳамкасбони худ аз Ҷумҳурияти Федеролии Олмон алоқаи дўстона дорад. Исботи ин дўстӣ ба мактаб тўҳфа карда шудани автобуси хурди «Дамас» аз тарафи ташкилоти «ИРМ-БАУ» мебошад.

Дар маросими бо тантана супурдани тўҳфа намояндагони сафоратхонаи Олмон дар Ўзбекистон, инчунин меҳмонон аз шаҳри Бремен ҳозир буданд. Тавре ки директори мактаб Р.Фелдкорен таъкид кард, соли гузашта ҳамкасбони олмонӣ компутер, китобҳои дарсӣ тўҳфа карда буданд. Ғайр аз ин 4 нафар муаллими мактаб дар маркази мактабии Олмон малака бардоштанд.

ОМИ «Туркистон-пресс».

Ба пешвози ҷашни 12-солагии Истиқлолият

Дар ҳошияи таърихе, ки медонему намедонем

1. Агар таърихи гузашта сояи сиёсат намебуд...

Ҳанўз дар байни мо одамоне ҳам ёфт мешаванд, ки давраи гузаштаи шўравиро асосгузори он Ленин, давомбахшандаи кори ў—Сталинро ёд мекунанд. Ба фикри ман ин гуна одамон сиёсати он замон, ин замон ва аз ҳама муҳимаш, таърихи халқи худро намедонанд... Ба назари ман комёбии аз ҳама азими Истиқлолият, инъикоси ҳақиқати таърих мебошад.

Дар замони шўравӣ фанни таърих дар мактабҳои таълими умумӣ ва донишгоҳу донишкадаҳо васеъ таълим дода мешуд. Аммо, аксарияти маводи он барои тамоми ҷумҳуриятҳои собиқ иттиҳод якранг, аз русӣ тарҷима мешуданд. Масалан, гирем «Китоби таърихи СССР» барои синфи 8-и мактабҳои миёнаро, ки муаллифи он профессорон Базилевич, Бахрушин, Панкратов ва дотсент Фохт мебошанд. (Сталинобод-1950) Китоб аз 275 саҳифа иборат аст. Аз он дар бораи таърихи халқи рус то асри XVII бисёр маълумот гирифтан мумкин, ба ҷуз аз таърихи халқҳои Осиёи Марказӣ. Боби XX китоби мазкур «Закавказия ва Осиёи Миёна дар асрҳои XVI - XVII» ном унвони умумӣ дораду ҳамагӣ ду саҳифааш оид ба Закавказия (саҳ.262-263) ва ба мавзўи:«Осиёи Миёна дар асрҳои XVI-XVII» камтар аз ду саҳифа ҷой дода шудааст. Аз китоб оид ба маданият, маориф, фарҳанги давлати Рус донишҳои хуб гирифтан мумкин. Ҳатто, дар диаграмма сулолаи насабии подшоҳони рус оварда мешавад. Донишомўзи мактаб дониста мегирад, ки аз шоҳони рус Рюрик, Игор ва Олга, баъд Святослав, (ки соли 972 вафот кардааст), Владимир (ваф.1015), Ярослав (в.1054),... Василий III (в.1583), баъди ў—Ивани IV-Грозний (в.1584) дар сари ҳокимият будаанд.

Аммо, аз таърихи мо, халқҳои ўзбек ва тоҷик, сулолаҳои шоҳони мо, сохти давлатдории онҳо ҳарфе нест. Хулоса кардан душвор нест, ки хонандагони мактабҳои маҳаллӣ дар рўҳияи манқуртӣ таълиму тарбия мегирифтанд. Барои исботи ҳамин ақида ба дигар китобҳои таърихи замони советӣ , ки ба солҳои нимаи дуюми асри XIX бахшида мешаванд, назар меафканем. Дар ин давра аз тарафи Русия забт шудани кишварҳои Осиёи Марказӣ дар таърих маълум. Аммо онро таърихнигорони шўравӣ «ҳамроҳ шудани Осиёи Миёна ба Русия» қаламдод мекарданд.

Ба шарофати Истиқлолият медонем, ки империяи шоҳи сафед аз соли 1864 сар карда тамоми кишварҳои Осиёи Марказиро зўран бо ҷангҳои сахти бераҳмона, бо фиребу найранги бемисл зери тасарруфи худ даровардааст. Дар соли 1917 Инқилоби октябри болшевикон таҳти сарварии Ленин дар Русия ғалаба кард. Ин тундбод ба кишварҳои мо низ омад. Дар соли 1920 он дар Бухоро ҳам пирўз шуд. Шаклан тағйир ёфтани сохтори давлатӣ сиёсати пешинаи мустамликадории русро дигар накард.

Тазоди мантиқ

Офтобро ба доман пўшидан мумкин нест. Ба мисли ҳамин, таърихнигорони советӣ бисёр кўшидаанд, ки аз тарафи Русия забт карда шудани кишвари моро рўпўш намоянд. Боз ҳам, сирри ин воқеаи нангин пинҳон намемонд. Масалан, амри императори русӣ (аз 16.VI.1916) «Оиди сафарбарии 250.000 мардҳои аҳолии маҳаллии Туркистон барои анҷоми корҳои мудофиа»-ро гирем. Ҳамин воқеа мустамликаи Русия будани Туркистонро пурра собит менамояд. Аммо дар китобҳои таърих ин чиз ниҳоят тира, яктарафа маънидод мешуд. Мувофиқи он фармони олӣ ба Русия «мардикорбарӣ» сар мешавад. Ин ба норозигии аҳолии маҳаллӣ ва ба пайдо шудани ошўбу шўришҳо сабаб шуд.

Шўришу ошўбҳои мазкурро гарчанд миллӣ-озодихоҳӣ гўянд ҳам, «озодӣ» ва «истиқлолият»-ро дар партави «Инқилоби кабири сотсиалистии октябр» намоиш медоданд. Бо ҳамин, таърихнависони советӣ, ки дар асоси мафкураи ҳизби коммунистӣ кору амал доштанд, ба як тир ду нишон мезаданд. Яъне, онҳо ин воқеияти таърихӣ (шўришу ошўбҳои миллию озодихоҳӣ)-ро чун марҳалаи омодагӣ ба инқилоби октябрӣ вонамуд карда бо ҳамин назарияи марксистӣ-ленининиро асос намуда, табаддулоти болшевиконро пирўзии тамоми халқҳои кишвар, расидан ба истиқлолият, озодии халқҳо маънидод мекарданд.

Воқеияти таърих аз бисёр қаҳрамониҳои халқҳои мо фиребу дасисабозиҳо ва хунрезию бераҳмиҳои аскарони истилогари русӣ шаҳодат медиҳанд. Моҳи сентябри соли 1864 сарфармондеҳи қўшуни рўсӣ, генерал Черняев барои даромадан ба шаҳри Тошканд баҳона кардааст, ки Мулло Алимқули қуқанӣ ба истеҳкоми русҳо дар Туркистон таҳдид дорад, пеши роҳи онро бояд гирад. Баъдан ҳамин Черняев, губернатори ҳарбии Туркистон ба сарфармондеҳи қўшунҳои кишвари Оренбург (6.VIII.1865, №2962) менависад:«Тавассути мактуби зайл, ки ба хидмати Шумо мерасонам бо иҷозаташон амалиётҳои гуфтушунидро бо амири Бухоро, ба муносибати аз тарафи мо забт шудани Тошканд изҳор медорам... Ғун шудани артиши Бухоро дар Самарқанд ва ҳаракат намудани ў ба самти хонигарии Қўқанд моро водор менамояд, то кўшиш ба харҷ диҳем, ки диққати амирро аз корҳои Тошканд дур сохта, саъйи онҳоро ба тарафе, ки он ба манофеъи мо мувофиқ аст, равона созам...» Ҳамин мактуб дар ҷангҳои маҳаллӣ даст доштани ҳукумати Русияро собит менамояд. Соли 1865 амири Бухоро ба Қўқанд ҳуҷум кард, домоди худ—Худоёрхонро ба тахт нишонид ва ў охирин хони Қўқанд шуд. Соли 1866 русҳо доираи ҳаракатҳои худро васеъ карданд. Моҳи апрел задухўрди лашкарони истилогар бо аскарони Амир Музаффар дар роҳи Ҷиззаху Қўқанд ба вуқўъ пайваст. (Ин воқеа дар «Таърихи салтанати амирони манғития»-и Аҳмади Дониш равшан акс ёфтааст.) «Дар ин муҳориба артиши амир талафоти калон дод ва зиёда аз 5000 нафар кушта шуд. Талафоти русҳо ночиз буд». («Туркистанский край. Сборник док-в для истории его завоевания. 1866»). Баъди ин зафар русҳо 15 май қалъаи Навро, ки дар наздикии Хуҷанд аст, забт менамоянд. 22 май муҳосираи Хуҷанд сар мешавад. Баъди се рўз онҳо ба шаҳр зада медароянд. 2500 нафар хуҷандӣ дар ин ҷанг ба шаҳодат мерасанд. Аз артиши русҳо 71 кас куштаю ярадор, 62 нафар контузия мебардоранд, 6 нафар бе нишон гум мешаванд.

Қалъаи Ўротеппа муҳимтарин нуқтаи стратегии Аморати Бухоро буд. Русҳо барои гирифтани он махсусан тайёрии ҷиддӣ дидаанд. Мавқеи хуби мудофиавӣ, ҳолати омодагии шаҳрро пешакӣ дониста русҳо ба гирду атрофи ин шаҳр дар 400 ароба лавозимоти ҷангӣ меоранд. Муҳорибаи 8-рўза, ки 24 сентябр сар шуд, шадидтарин буд. Аз ҳисоботи губернатори ҳарбии Туркистон ва ёддоштҳои шоҳидони ҷанг маълум мешавад, ки русҳо дар ин шаҳр, ки муқовимати сахт нишон додааст, бедодгариҳои зиёд кардаанд. То 15.000 ўротеппагӣ куштаю ярадор, боқимонда аҳолӣ ба ваҳшонияти аскарони рус тоб наоварда аз шаҳр ба теппаю кўҳҳо фирор кардаанд. Русҳо 2 октябр шаҳри Ўротеппаро гирифта, садҳо нафар низомиёни хешро бо мукофотҳо сарфароз намуда, аз 11 октябр ба муҳорибаи Ҷиззах раҳ пеш гирифта буданд, ки он то 18-ум, 7 рўз давом кард. Бино бар навиштаҳои Аҳмади Дониш лашкари амир аз 12.000 кас иборат, сардории лашкар ба зиммаи фармондеҳони афғонӣ буд. Чун таълими хуби ҳарбӣ надоштанд, зуд рў ба фирор (ба ҷумлаи амир низ...) ниҳоданд. 1 маи соли 1868 истилогарони русӣ ба Самарқанд расиданд...

Генерал фон Кауфман ба матни созишномаи худ (аз 23 YII.1867), ки иборат аз 12 модда буд, 14-уми сентябр боз се моддаи дигар илова кард. Яъне Самарқанду Каттақўрғонро ҳам забтшуда сабт кард, 25 ҳазор танга (500 ҳазор рубл) товони ҷанг талаб гузошт. (Терентев М.А. «Россия и Англия в Средней Азии»).

Баъди ин, Бухоро ҳуқуқи мустақилона ба давлатҳои дигар муносибату робита доштанро аз даст дод, мустамликаи ҳақиқӣ шуд. Ва ин чиз солҳои сол махфӣ боқӣ монд. Ҳатто дар замони советӣ ҳам инро касе ҳаққи изҳор намудан надошт. Чунки сиёсати Империяи сурх ҳам аз сиёсати берунии Империяи сафед кам фарқ дошт. Нигаред. Ҳанўз Пётри Кабир дар назди худ ва ҳукумати худ мақсад гузошта буд, ки Қафқозу Осиёи Марказӣ, Афғонистону Эронро гирад. Аз ҷануб ба мамлакатҳои он сўи уқёнус ба воситаи сарзаминҳои номбурда раҳ кушояд. Ба шаҳрҳои азим гузоштани номҳои Владикавказ (соҳиб шудан ба Кавказ), Владивосток (соҳиб шудан ба шарқ), Владимир (соҳиб шудан ба ҷаҳон) бесабаб набуданд. Дар ин номҳо ғояи ҳукумати Пётри Кабир ниҳон буданд. Ва инро Ленин ҳам идома дод. Ҷангҳо дар Афғонистон ба ин мисол аст.

Ҷангҳои шадиди русҳои истилогар дар сарзамини мо боз чанд соли дигар давом ёфт. Соли 1868 Худоёрхон бо ҳукумати Русия муоҳидаи сулҳ баста, тобеъияти худро эътироф намуд. Дар саргаҳи Зарафшон (Панҷакент с.1870 забт шуд) ва Хоразм (Хева дар с.1873 таслим карда мешавад) инчунин ҷангҳои хонумонсўз ба вуқўъ пайвастаанд. Ҳазорон шаҳид, деҳоти сўхта ба хокистар мубаддалшударо, ки дар саҳифаҳои таърих монд, нури истиқлолият равшан кард.

Маълум гашт, ки «Низомномаи муваққатии идораи вилоятҳои генерал-губернияи Туркистон», ҳанўз 14 июни соли 1867 ба тасвиб расидааст, мустамлика будани кишвари моро сабти таърих намудааст. Мувофиқ ба он:

Ҳокимияти ҳарбию маъмурӣ якҷоя аст.

Идораи губернияи Туркистон монанд ба тарзи идора намудани губернияҳои Россия мебошад.

Худидоракунии маҳаллӣ хосиятҳои сиёсӣ надорад.

Аҳкоми шариат, дар қирғизҳо одат, дар ҳамон дараҷаи муносибатҳои ҳуқуқӣ нигоҳ дошта мешаванд, ки ба манфиатҳои империя зид нестанд.

Мувофиқи ин низомнома вилоятҳоро (дар нимаи II асри XIX Бухоро 32 вилояту 250 амлок дошт) губернаторони аз боло таъин шудаи ҳарбӣ идора менамуданд. Маъмурони вилоят, сардорони уездҳо аз тарафи генерал-губернатор таъин карда мешуд. Ҳар як вилоят ба чанд уезду пристав ва волост ҷудо мешуд. Волост (дар халқ вулус, бўлус мегуфтанд), сардори деҳа (ҷамоа), дар байни аҳолии кўчии бодиянишин—қабилаҳо сардорро дар 407 волост ва 2872 ҷамоа худи аҳолӣ интихоб мекард.

Дар тўли солҳои мустабиди мустамликавӣ раванди русигардонӣ, поймол сохтани анъанаҳо, расму оини миллӣ, тафриқаандозии байни миллатҳо, қавмҳо, динҳо, махсусан ҷудоиандозии байни шиамазҳабон ва суннимазҳабон аз тарафи идораҳои махсуси русӣ ба авҷи аъло расида буд. Инро мо аз китоби «Инқилоби Бухоро»-и Садриддин Айнӣ низ медонем. Навиштаҳои муҳаққиқи рус Д.Н.Логофет оиди мадохилот аз андозҳои аморати Бухоро, ки дар як сол 18 миллион рубл тилло будааст, дар сатҳи мустамликаи оҷиз қарор доштани кишвари Туркистонро баръало нишон медиҳанд. Агар таърихи гузашта сояи сиёсати ягонаи мустамликадорон намебуд, ақаллан дар замони советӣ, дар китобҳои таърих оид ба ин масъалаҳо, сухани ҳақ гуфта мешуд, воқеаҳо обективонаю холисона баён меафтанд.

Маъруф ОТАХОНЗОДА.

Дўстдории касби худ

Субҳидам, овози трактор аз майдони пахтазор ба гўш мерасид. Мардуми деҳа ҳанўз ғарқи хоб. Ҷавони солеҳтану пурғайрат, дўстдори касби худ дар байни пахтазор паси чамбари трактор нишаста, байни қаторҳои пахтаро култиватсия мекард. Ў беш аз 15 сол аст, ки дар пахтазор кор мекунад. Мо бо сардори бригада Қурбон Рўзиев ба назди ў рафтем. Соати 6-и субҳ буд. Ў тракторро нигоҳ дошта ба назди мо омад. Салому алейк кард. Ба сўи ҷўякҳои култиватсия кардашуда нигоҳ карда гуфт: рафиқ сардор ин маротибаи шашуми култиватсияи байни қаторҳои пахта мебошад. Бинед, камбудиҳош бошад гўед. Маслиҳат диҳед. Сардор бо хурсандӣ гуфт: қувват диҳад ба дастони шумо, ҳоло мураккабтарин корҳо дар пешанд, камаш 2-3 маротибаи дигар култиватсия кардан зарур аст. Ҳоло бо як душвории зиёде култиватсия шуда истодааст. Сабаб дар он аст, ки ҳозир ҳосилнокии ниҳолҳо, аз сабаби меҳнати ҳалоли шумо барин ронандаҳо хеле баланд аст. Худи ҳозир ба ҳар як шонаи пахта то 25-30-тогӣ кўрак мавҷуд. Соли гузашта бо шарофати хизмати худи шумо ҳосили баланд гирифтем. Дар хоҷагӣ аввалин шуда нақшаи пахтаро иҷро намудем. Ҳосилнокӣ хело ҳам зиёд шуд. Ҳақиқатан, рости гапро гўем, Хайрулло нисбат ба дигарон беҳтар хизмат мекунад. Ман ҳамчун сардори бригада аз ў хеле хурсандам. Оре, Хайрулло Рўзиев зиёда аз 15 сол боз дар ҷамоаи ба номи И. Диёрови ноҳияи Сариосиё кор мекунад. Ў дар маҳаллаи «Хур Ватан» зиндагӣ дорад. Соли гузашта бригада аз ҳар яки 41 гектар пахтазор 45 сентнерӣ ҳосил рўёнда бошад, имсол ба нияти ҳосили 50 сентнерӣ камари ҳиммат бастааст.

Саттор ҲАКИМОВ,
ноҳияи Сариосиё.

Машъалони маърифат

Эй нахли мевадор

Пеши чашм меорем онеро, ки ба ҳар яки мо қалам ба даст додаву дар зиндагӣ ба ин васила моро ба шоҳроҳи васеъ раҳнамун сохта. Яъне омӯзгор, устод, муаллим. Касе пайдо нахоҳад гашт, ки ин ибораҳоро нашунида бошад... Яке аз пандҳои педагог В.Сухомлинскиро хотиррасон намудан бамаврид аст: «Ватан пеши назари мо ҳам бо боғҳои шукуфон, ҳам бо марғзорони сабзу хуррам, ҳам бо селаи паррандагони муҳоҷир дар осмони кабуд падидор мегардад, вале асоситарин, фурӯзонтарин ва нерӯмандтарин чизе, ки саросари умр дар дили ватанпарвар нақш мебандад ва дар хештан Ватанро таҷассум мекунад».

Ман мӯътақид ба онам, ки ватанпарвару ватандӯст—ин пеш аз ҳама тарбиятгаронанд. Охир тарбиятгару омӯзгорро дар дил меҳри Ватан ҷӯш назанад, чӣ сон метавонад шогирде ба воя расонад, ки дар хуни ӯ меҳри Ватан доимо ҷӯш занад...

Холида Давлатова...Шояд ин ном ба бархе аз хонандагон ошно набошад. Аммо нафароне, ки аз рӯзҳои аввали ба мактаб қадам гузоштанашон қалам ба даст гирифтаанд, ин чеҳраи ошно пеши назарашон намудор гаштаву то дергоҳ фаромӯш нахоҳад гашт.

Солҳои ҳаштодуми асри гузашта. Апаи Холида дар корхонаи «Октава» кор мекарду ҳеҷ ба хаёлаш намеомад, ки рӯзе мешаваду дар ин ҷо бо ҷавони деҳотие вохӯрад. Тақдир бошад, ӯро ба пайраҳаҳои душвор, вале бо шарафи рӯзгор мекашаду дар ҳаёташ дигаргуниҳои тозае рух медиҳанд.

Аз қазо дар яке аз рӯзҳои гармии тоқатфарсои Тирмизшаҳр ба корхонаи онҳо ҷавонмарди дарбандие ба кор омад. Аз чӣ бошад, ки ин ҷавонмарди дилкаш тез ба дили апаи Холида раҳ ёфт. Он ҷавони дарбандӣ азбаски нав ба кор омада буд, мушкилие пеш ояд, бе ҳеҷ ибо ва бо чеҳраи хандон назди ин духтари резапайкар меомад ва маслиҳат мепурсид. Духтараки шаҳрӣ низ дар навбати худ бо одоби шарқона ва дилгармона ба ӯ маслиҳати худро дареғ намедошт.

Рӯзҳо пайи ҳам мегузаштанду риштаҳои муҳаббати ин ду нафар боз ҳам қавитар мегашт. Билохира онҳо аҳд намуданд, ки хонадор мешаванд. Ҳамин тавр, Холидаи ӯзбекзабон ва Искандари тоҷик бо ҳам забон ёфта, ба висол расиданду дар ватани бобоӣ—Дарбанд ба пайроҳаҳои ҳаёти мустақил қадам ниҳоданд. Аз байн чанд сол гузашт. Холида чанд муддат ҳамроҳи шавҳар дар хобгоҳи корхона ва бештари вақти худро дар Дарбанд мегузаронд.

Дар ин миён Холида соҳиби ду фарзанди дӯстрӯ: Соҳиба ва Маъруф гардид. Шодиву хурсандии хонадон ҳадду канор надошт. Холида дар Дарбанд гоҳо аз бекор буданаш дар ташвиш буд. Аммо инро ошкор намекард. Бо ташвиши кӯдакону рӯзгор шабу рӯз тез-тез паси сар мегардид. Лекин падари Искандар амаки Мирзо, ки омӯзгор буданду инчунин хеле рамузфаҳм низ, рӯзе Холидаро чеғ зада:

—Духтарам, ман ба ту кор ёфтам. Дар мактаби деҳа муаллимаи синфҳои ибтидоӣ намерасад. Аз ӯҳдааш мебароӣ ё не?—гуфтанд.

Дили апаи Холида ба тапиш даромад. Охир, ба мактаби тоҷикӣ чӣ тавр дарс медода бошам...Вале, ӯ таваккалро пеша намуда ба падаршӯяш:

—Майлаш, ман розӣ,—гуфт.

Ҳамин ҳамин шуду апаи Холида дар мактаби деҳа ба ҳайси омӯзгори синфҳои ибтидоӣ фаъолияти кории хешро оғоз намуд. Албатта кор бе камбудӣ намешавад. Бар замми ин Холида ҳоло забони тоҷикиро он қадар мукаммал азхуд накарда буд. Ӯро дар ин масъала шавҳараш Искандар, ки аз забони адабиёти тоҷик огаҳии комил дошт, раҳнамоӣ менамуд. Дар андак муддат нозукиҳои забони тоҷикиро аз худ намуд ва ба шогирдон дилгармона сабақ медод. Ин нуктаро худи Х.Давлатова чунин шарҳ медиҳад:

—Аввало дар ҳаяҷон будам. Андешаи он менамудам ва аз он метарсидам, ки мабодо ҳангоми машғулиятҳо ба хатоиҳи имлоӣ роҳ диҳам. Агар рафту чунин шавад, чӣ мекарда бошам. Аммо хушбахтона чунин хатоиҳо рӯй надоданд. Баръакс, шогирдон бо ман чунон унс гирифтанд, ки баъзан сарварони мактаб инро пай бурда аз тарзи дарсгузаронии ман қаноатмандӣ изҳор менамуданд.

Падаршӯям бошанд, аз чунин ранг гирифтани кор сарфароз гардида доим чунин таъкид мекарданд:

Ба ҳар коре, ки ҳиммат баста гардад,
Агар хоре бувад гулдаста гардад.

Оре, инсони соҳибзаковат доимо дар ҷустуҷӯст. Маҳз ҷустуҷӯю азми қавӣ метавонад касро соҳибобрӯ гардонад ду соҳиби маърифати баланд. Дилгармӣ ба касб, касро рӯҳбаланд месозад, дар ҷодаи зиндагӣ ба фаъолият бошад, устувориро матинона дагии илҳо менамояд.

Х.Давлатова солҳои зиёд дар мактаби 10-уми ноҳияи Бойсун ба шогирдон сабақ омӯхт. Шогирдони зиёдеро ба воя расонд, ки то ҳол аз қадри устодашонро ба ҷо меоранд. Бубинед, чанд сатр аз номаи яке аз шогирдон, ки имрӯз дар Сурхондарё зиндагӣ дорад ва миннатдории хешро чӣ тавр изҳор намуда:

«Муаллимаи азиз Холида Давлатова! Аз он сарфарозем, ки нахуст ба дасти мо қалам дода хату савод омӯзонидед. Ҳамон заҳмату фидокориҳои шумо буд, ки мо шогирдон мактабро сарбаландона хатм намуда, дар зиндагӣ роҳи ба худ муносибро дарёфтем. Аз ин рӯ арзи эҳтироми хешро тавассути рӯзнома ба шумо изҳор намуда, аз даргоҳи Худованд тансиҳатии шуморо таманно дорем. Бо эҳтиром як гурӯҳ шогирдони шумо».

Ҳа, ин мукофоти амал хоҳу нохоҳ ҳар соҳибдилро ба ваҷд меорад. Охир қадршиносиву арзи эҳтиром низ яке аз рукнҳои одаму одамгарист. Пас, кӣ аз чунин муваффақияти сарфароз нагардаду ифтихор наменамояд.

Ҳарчанд апаи Холида дар нафақа бошад ҳам, Холида аз шогирдон дил канда наметавонист, вале бо тақозои тақдир ӯ боз ба Тирмизшаҳр баргашт. Акнун ӯро зарур гардид, ки дар синфҳои ӯзбекӣ машғулият гузаронад. Боз барояш душворӣ пеш омад. Зеро ӯ дар арзи чанд сол ба синфҳои тоҷикӣ дарс мегуфту забони ӯзбекиро қариб буд фаромӯш созад. Вале ин бор ҳам гап аз он ҷо буд, ки: «...Мушкиле нест, ки осон нашавад». Апаи Холида боз аз паи ҷустуҷӯ гардид. Шабро шабу рӯзро рӯз нагуфта омӯзишро вазифаи аввалин шумурд.

Инак, Х.Давлатова 20 сол аст, ки ба шогирдон сабақ меомӯзад. Ӯ аллакай устоди касби хеш гашта мактабро дорои ҳаҷми муқаддасу шогирдон гиромӣ медорад. Аҳли ҷамоаи мактаби 13-уми ба номи Ч.Қурбонов аз ин ифтихор доранд.

Ногуфта намонад, ки апаи Холида дар оила низ бонуи хушмуомила ва меҳмондӯст буда, намунаи ибрати дигарон аст. Ҳа, ӯ дар зиндагӣ сабру тоқат ва дурандеширо шиор дорад.

—Ман тамоми дастовардҳои хешро аз сабру тоқат ва заҳматдӯстӣ дарёфтам. Бисёр шунидам, ки оилаҳое ҳастанд, бо андак баҳонаю сабукфикрӣ намуда хонавайрон мешаванд вале чанде нагузашта пушаймон мегарданд. Ё ҳастанд омӯзгороне, ки дар андак вақт аз касби омӯзгорӣ дилгир шуда бо ҳар баҳона мактабро тарк мегӯянду пайи касби сердаромад мешитобанд. Вале, чи тавре ки мегӯянд: «Дарахт дар як ҷо реша медавонад»,—андеша дорад апаи Холида.

—Меҳмон атои худост. Бовар кунед, агар рафту шабе ба манзиламон меҳмоне наояд, ҳолати ногуворе менамоям. Охир, «одам ба одам зиндааст»—мегӯянд. Хушбахтона, шавҳарам ва фарзандонам низ чунин ақида доранд, — мегӯяд аз самими дил апаи Холида.

Оре, нияту амали апаи Холида холис аст. Ӯ табиатан чунин хислат дорад. Аз ин рӯ, ҳар шахси ба хонааш боре меҳмон гардида боз меҳмони ин хонадон гардад ва аз лутфу марҳамат ба тарзи меҳмоннавозиаш боз баҳраманд гардад.

Борҳо шоҳиди он гаштаам, ки апаи Холида мондашавиро ҳис намекунад. Чун ҳамешагӣ барои меҳмон хонааш сарчашма. Ҳарчанд вақти зиёде дар мактаб гузарондааст, дастурхонаш кушодаву рӯи он пухтаниҳои зиёде фароҳам омада ва худ ба худ фикр мекунем, ки ӯ чи тавр вақт пайдо мекунад ва ба ҳамаи он кор мебарояд.

Олами атрофи мо рангоранг ба чашм мерасад. Дар ҳаёт низ одамон гуногунранганд. Яке бо хуни ҷигар ва заҳмат қути лоямут ёбад, дигаре баҳри зару сим аз ҳеҷ чиз намеистад. Дигарон ботинан худхоҳу мардумфиреб, бадандешанд. Вале ҳаст ҳамеша ба неки ҳаракат мекунад. Дар киштии ҳаёт бошад неку бад ҳар як менишинанд. Инак киштӣ дар уқёнуси одамият ҳаракат мекунад. Дар ин марҳала метавон «мӯйро аз қил ҷудо намуд».

Дар охир ба муаллима тансиҳативу хонаободиро аз даргоҳи Худованд таманно намуда, танҳо чунин гуфтаниям:

Оинадори чеҳраи паркори хеш бош,
Маҳви хаёли олами дидори хеш бош.
Ҷуз гирди худ магард ба ҳар ҷо, ки ҳастӣ,
Эй нахли мевадор, харидори хеш бош!

Нуралии РАҶАБ,
паёмнигори «Овози тоҷик» дар вилояти Сурхондарё.
Солеҳи МУҲАММАДҶОН,
паёмнигори «Садои Сурхон».

Хотира

Як варақ коғаз

Абдухалил Нозиров. Ин номро на танҳо дар деҳаи Шамсикӯл, балки дар ноҳияи Намангон аксарият бо некӣ ва сипосгузорӣ дар хотир доранд. Зеро мазмуни зиндагии ин марди некиришту некандеш ва некамал хизмат кардан ба мардум буд.

...Декабри соли 1937. Тӯфони мудҳиши таъбиди сталинӣ то гӯшаҳои дурдасттарини мамлакат расида буд. Бегоҳирӯзии 8 декабри соли 1937 дари хонаи раиси хоҷагии ҷамоавии ба номи Охунбобоеви ноҳияи Намангон Абдухалил Нозировро се нафар шахсони низомипӯш сахт-сахт кӯфтанд. Дили раиси нав аз идора баргаштаву ҳоло ҳанӯз бо аҳли хонаводааш ба дурустӣ мулоқот накарда ва ҳанӯз як пиёла чой нанӯшида аз ин ташрифи бемаҳали шахсони ношинос ба ғулғула омад. Шахсони ношинос худро муаррифӣ накарданду «мо аз НКВД» гуфтанд ва зудтар ҳамроҳашон ба идора рафтанро амр намуданд. Абдухалили аз ин суханон моту маҳбутгашта аҳли хонаводаашро таскин дода, ҷомаашро ба бар карда бо шахсони ношинос сӯи идора равон шуд. Модари пиру беморaш, завҷаву кӯдаконаш гирёну нолон монданд...

9 декабри соли 1937 бо қарори «тройкаи» машъуми НКВД (комиссариати халқии корҳои дохилӣ) Абдухалил Нозиров чун душмани халқ аз рӯи моддаи 66-уми кодекси ҷиноии ҳамонвақта айбдор дониста шуд ва ба мӯҳлати 10 сол аз озодӣ маҳкум гардид. Даҳ соли тӯлониву пуразоб дар вилояти Архангельск, ки обу ҳавои сард дошт, барои ҳазорон «душманони халқ» манзили охирин буд.

Дар маҳбас ба ӯ ҳамроҳи равшанфикрони фаъол, асосгузорони ҳаракати ҷадидӣ Фитрат ва Маҳмудӣ якҷоя бори гарони ҷудоиву ҷабру ситамро кашиданд. Ҳамин ошноиву рафоқат ва дӯстӣ бо чунин шахсони донишманд андаке бошад ҳам, ғубори ғаму ғуссаро аз дили ӯ мерабуд. Пас аз ду соли зиндагии якҷоя Фитратро ба маҳбаси дигар гузаронд ва аз ӯ дигар ному нишоне ба гӯш нарасида буд. Олими ҷавони адабиётшинос Вадуд Маҳмудӣ дар маҳбас низ бо фаъолияти эҷодӣ машғул будааст, ки чанд китоби дастнависи бо ҳуруфоти арабӣ иншошудаи ӯ имрӯзҳо дар хонаводаи фарзанди хурдии Абдухалил Нозиров Сайфулло маҳфузанд.

Соли 1947 баъди ду соли анҷомёбии Ҷанги Бузурги Ватанӣ Абдухалил Нозиров аз маҳбас озод шуда ба зодгоҳаш баргашт. Баъди бозгашт ӯро ба зудӣ чун шахси кордону ташкилотчӣ, сардори бригадаи пахтакорӣ таъин карданд.

Абдухалил алами азобу шиканҷаҳои маҳбасро аз кор гирифт. Азбаски солҳои сиюм низ вазифаи бригадириро дар ӯҳда дошт, ба зудӣ бо одамон унс гирифту сари ҳар як гектар 50-60 сентнерӣ ҳосили пахта рӯёнд. Номи ӯ баъд аз минбарҳои баланд бо некӣ ба забон гирифта мешуд. Солҳои 1951-1953 дар даштҳои собиқ ноҳияи Комсомолобод (ҳоло Улуғнори вилояти Андиҷон) дар азхудкунии заминҳои навкорам ширкат варзид. Баъдтар дар хоҷагии оби ноҳия чун сардори миробон ва роҳбари бригадаи боғдорӣ, солҳои охири умраш чун ҳосилот (агроном) адои вазифа намуд. Дар чандин гӯшаи ноҳия боғҳои навро бунёд кард. Ҳамин хислатҳои ташкилотчигӣ, меҳнатдӯстиву кордонии ӯро ба эътибор гирифта роҳбарияти ноҳия чандин маротиба ӯро боз ба вазифаи роҳбари хоҷагӣ таклиф намуданд. Лекин ҳар дафъа Абдухалил ин таклифҳоро бо баҳонаҳои гуногун аз қабили «пир шудам», «саломатиам намебардорад» инкор мекард. Ва соли 1963 ӯ ба нафақаи пирӣ баромад.

Ягона орзуву армони ӯ донистан мехост, ки барои чӣ даҳ сол дар маҳбасхона хоб рафт. Ва ӯ ба суди вилояти Андиҷон (он вақтҳо вилоятҳои Намангону Андиҷон якҷоя буданд) муроҷиат намуд.

10 декабри соли 1963 суди халқии вилояти Андиҷон дар асоси қарори Суди олии Ҷумҳурияти Ӯзбекистон роҷеъ ба Абдухалил Нозиров қатъ гардидани кори ҷиноятӣ ва ҳамчунин беайб буданӣ ӯ қарор бароварда буд. Ин қарори суди вилоятӣ гӯё бори гаронеро аз дӯши Абдухалил дур андохта буд.

Ҳамон як варақ коғаз-а? Бегуноҳии ӯро собит намуд.

Абдухалил Нозиров умри бардавом дид. Барои ободонии зодгоҳаш—деҳаи Шамсикӯл заҳмати зиёде кашид. Лек рӯзҳои пурсафои истиқлолро дидан ба ӯ насиб накард. Имрӯзҳо фарзандону наберагонаш орзуву армони ӯро амалӣ мегардонанд. Муҳимаш, миннатдориву сипосгузории ҳамдеҳагонаш беҳтарин ёдгорӣ ест, ки ба ӯ гузошта шуда.

Фарзанди хурдиаш Сайфулло пешаи падар—деҳқониро интихоб карда кори ӯро идома медиҳад. Якчанд сол ҳисобчӣ, сардори бригадаи пахтакорӣ буд. Вақте ки насими истиқлол вазиду дигаргуниҳои қатъӣ дар кишоварзӣ рӯй доданд, яке аз аввлинҳо шуда дар деҳа хоҷагии фермериро ташкил намуд.

Имрӯзҳо хоҷагии фермерии «Абдухалил Қодиров» яке аз пешқадамони кишоварзии ноҳия ба шумор меравад. Дар ихтиёри хоҷагии фермерӣ 40 гектар замин буда дар нисфи он ғалла ва дар қисми боқимонда пахта кошта буданд. Аз ҳар ду зироат ҳам пахтаю ҳам ғалла ҳосили баланд ба даст меоварад.

Аз фоидаи ба даст омадаи Сайфулло Нозиров ба таъмири мактаби зодгоҳаш беш аз 150 ҳазор сӯм бахшид. Ин гуна саховатмандии фарзанди Абдухалилбобо бисёр аст.

Марди накӯном намирад, ҳаргиз, гуфтаанд, дар урфият. Гарчанд Абдухалилбобо Нозиров ҷисман дар байни мо набошад ҳам, номи неки ӯ аз дили ҳамдеҳагонаш ҳаргиз сутурда намешавад.

А.НУРИДДИНОВ,
хабарнигори «Овози тоҷик» дар вилояти Намангон.

Ба Олмон барои табобат

15 нафар кӯдакон аз вилоятҳои Самарқанд, Қашқадарё, Андиҷон, Бухоро, Намангон, Сирдарё, Тошканд ва шаҳри Тошканд барои гузаронидани ташхис ва табобат ба Олмон равона шуданд. Аз ин хусус ба паёмнигорон роҳбари бунёди байналхалқии хайрияи ғайриҳукуматии «Соғлом авлод учун» Светлана Иномова хабар дод.

—Касалиҳои асосие, ки бинобар он кӯдакон барои табобат интихоб карда шуданд, бемориҳои дил, халал ёфтани узвҳои муҳаррик, ҷароҳати чашмҳо мебошанд,—зикр намуд С.Иномова.— Дар Олмон аллакай 9 нафар кӯдакони аз Ӯзбекистон фиристодашуда, ки табобати касалиҳояшон дар ҷумҳурӣ ғайриимкон аст, ҷарроҳӣ шуданд ва шифо ёфтанд. Ҳоли ҳозир дар он ҷо боз чор нафар кӯдакон табобат мегиранд.

Ин тадбир дар чаҳорчӯбаи муоҳидае, ки соли 2001 бунёд бо созмони байналхалқии башардӯстии «Пис Вилладж Интернешенл» баста буд, мегузарад. Моҳи июли соли 2002 вакилони он, ҳамчунин як гурӯҳ шифокорони Олмон ба Ӯзбекистон омада буданд ва якҷоя бо мутахассисони вазорати ҳифзи сиҳҳат гурӯҳи кӯдаконро аз назар гузарониданд ва онҳоеро, ки ба табобати махсус дар хориҷа ниёз доштанд, ҷудо карда буданд.

—Ғайр аз табобат шарикони хориҷии мо мадади инсонпарварона ҳам мерасонанд,—изофа намуд С.Иномова.—«Пис Вилладж Интернешенл» аллакай ба қимати 8,5 ҳазор евро дорувор, таҷҳизоти тиббӣ, сару либос, пойафзол, аробачаҳоиногиронҳо ва дигар маҳсулотро фиристод. Ин таҷҳизоти барои кӯмак фиристодашуда моҳи июни соли 2003 дар байни хонаҳои меҳрубонӣ тақсим шуданд.

ОМИ «Туркистон-пресс».

Сабақи Фаридун

Озмуни ҷумҳурӣ ба охир расида бошад ҳам, хотираҳои хуби озмун, лаҳзаҳои ҳаяҷонбахш, эҳтиросоти беқиёс дили Фаридунро ҳоло тарк накардааст.

Фаридун дар оилаи зиёӣ ба дунё омадааст. Бобояш Абдуваҳҳоб Воҳидов солиёни зиёд аз фанни физика ва математика дар мактаби 10-уми шаҳри Ангрен таълим дода, ҳоло дар нафақаи пирӣ аст. Падари ӯ Баҳодур муҳандис, модараш муаллимаи мактаби зикршуда. Фаридун низ дар ҳамин мактаб таҳсили илм гирифт. Ин ҷавони шармгин дар ҳалқаи рафиқону шарикдарсонаш соҳибэҳтиром аст. Дониши хуб дорад, аълохон аст, ба омӯзиши забонҳои хориҷӣ низ шавқи беандоза дорад. Ҳамин шавқи зиёду дониши аълои ӯ буд, ки дар озмун баҳри гирифтани ҷои аввал даъвогар гардид.

Дар мактаби 10-уми шаҳри Ангрен дар синфи тоҷикӣ таҳсил мегирад. Муаллимаи забони англисӣ С.Ф.Багданович Фаридунро бисёр дӯст медорад ва пайваста бо ӯ машғулият мегузаронад. Натиҷа он шуд, ки дар озмуни мактабӣ бе душворӣ ғолиби озмун гардид.

Дар шаҳр ҳам байни 42 мактаб ғолиби мутлақ гардида, ба озмуни вилоятӣ роҳхат гирифт. Дар озмуни вилоятӣ аз рӯи ҳамаи супоришот боз ба озмуни ҷумҳурӣ роҳхат гирифт.

Озмуни ҷумҳурӣ бо тантанаи ба худ хосе дар бинои коллеҷи омӯзгории шаҳри Тошканд гузашт.

Шартҳои озмун:

1. Кори хаттӣ. 2. Саволу ҷавоби даҳонӣ. 3. Тест.

Фаридун аз кори хаттӣ 24 хол гирифт, аз саволу ҷавоби даҳонӣ 150 хол. Аз ҷавобҳои тест 60 хол. Бо 99 хол аз 100 холи мавҷуда ғолиби мутлақи озмун гардид. Ҳамин тариқа хонандаи синфи тоҷикӣ ғолиби мутлақи озмуни ҷумҳурӣ гашт. Довталабони дигар бо холҳои 99,91 ҷойҳои дуввум ва саввумро ишғол намуданд. Фаридун исбот намуд, ки бо забони тоҷикӣ таҳсил гирифта, ғолиби озмун шудан мумкин аст. Барои иштирок дар озмун ва дохилшавӣ ба донишкадаву донишгоҳҳо дониши хуб лозим будааст , на дар забони дигар таҳсил гирифтан, ки шоҳбайти зерин:

Ҳар кӣ ба забони худ
сухандон гардад,
Донистани сад забон
осон гардад.

Беҳуда иншо нашудааст. Ба онҳое, ки агар ба забони тоҷикӣ хонем, ба донишгоҳҳо дохил шуда наметавонем, таъкид карданием. Чаро Фаридуни аълохоне, ки ба забони модариаш мехонад, ғолиби мутлақи озмуни ҷумҳурӣ гардид.

М.ОРЗИЕВА,
Р.ИСОМИДДИНОВА,
донишҷӯёни Донишкадаи омӯзгории шаҳри Ангрен.

Бо усули самарқандӣ

Ба қарибӣ дар шаҳри Самарқанд барои омӯхтани таҷрибаи самарқандиҳо семинари махсус барпо гашт. Дар он роҳбарон ва муаллимони литсей ва коллеҷҳои чанд вилоят иштирок доштанд. Иштироккунандагони семинар ба ҷуз аз ин ки усулҳои нави таълимиро дар амал диданд, бо тарзи тадрис дар таълимгоҳҳои вилояти Самарқанд низ шинос шуданд.

Аз рӯи нақли сардори раёсати таълими миёна ва касбии вилояти Самарқанд М.Холмуҳаммадов дар ин ҷо оид ба гузарондани дарсҳои амалӣ таҷрибаи зиёд андӯхта шудааст, ки барои азхуд намудани асрори касбӣ барои шогирдон хеле кӯмак мерасонад. Инчунин, устохонаҳои таълимгоҳҳо аз сеххои корхонаҳо кам фарқ мекунанд.

«Туркистон-пресс».

Гиромидошт

Устоди омӯзгорон

Ӯро аҳли илму маърифати Ӯзбекистону Тоҷикистон ҳамчун инсони хушмуомилаву дарёдил, ҳалиму хоксор, маслиҳатгару ғамхор мешинохтанду ҳурматаш мекарданд. Ин марди соҳибдил забоншиносу фарҳангпеша, доктори илми филология, профессори Донишгоҳи давлатии Самарқанд Насриддин Олимович Шарофов буд.

Насриддин Шарофов соли 1928 дар шаҳри Самарқанд дар хонаводаи ҳунарманд ба дунё омада, баъди хатми мактаби миёна дар Донишгоҳи давлатии Самарқанд таҳсили илм намуд. Вай дар ин ҷо аз олимони шинохтаи соҳаи забон ва адабиёт С.Айнӣ, Е.Бертелс, Х.Мирзозода, В.Абдуллоев, У.Турсун, Р.Муқимов, Ю.Аввалианӣ ва дигарон асосҳои дониши филологиро пухта аз бар намуда, алоқамандии вай нисбат ба тадқиқотҳои илмӣ бедор гардид. Махсусан, маърӯзаву баромадҳои устод Айнӣ дар назди донишҷӯён, дар анҷуману маҳфилҳои илмӣ дар қатори шарикдарсон барои Насриддини ҷавон низ оиди аз бар намудани забон ва адабиёти бойи тоҷик илҳомбахш буданд. Ӯро дар ин илҳо силсилаи зидеро илқо менамуданд.

Ҳар як сӯҳбати устод Айнӣ—ин донишманди қомусӣ, — мегуфт дар сӯҳбат бо мо рӯзҳои донишҷӯияшро ба ёд оварда Насриддин Шарофов, — ба мо равзаҳои нави донишро барои аз бар намудани гузаштаи халқи худ, забон ва фарҳанги он мекӯ-шод. Устод ҳамеша моро ҳидоят менамуд, ки барои амиқтар омӯхтани забони ҳар як халқ бояд бо адабиёти мумтози он шинос шудан, онро нағз донистан лозим аст. Зеро беҳтарин дурдонаҳои забон тавассути асарҳои бадеӣ сайқалу такмил ёфта аз аҷдодон ба авлодҳо мерос мемонанд...

Шояд ҳамин гуфтаҳои устод буд, ки вай баъди бомуваффақият хатм намудани донишгоҳ ба Душанбе рафта, дар Пажӯҳишгоҳи забон ва адабиёти Академияи улуми Тоҷикистон ҳамчун ходими илмӣ фаъолияти худро оғоз менамояд. Ҳанӯз аз он вақтҳо диққати муҳаққиқи ҷавонро масъалаҳои таркиби луғавии забони тоҷикӣ ва роҳҳои бойшавии он ба худ мекашанд. Нахустин мақолаҳои илмии ӯ ҳамон солҳо рӯи чопро мебинанд.

Н.Шарофов солҳои 1954-1957 дар Дорулмуаллимини тоҷикии Самарқанд ба номи Садриддин Айнӣ аз забони тоҷикӣ дарс гуфта, баробари ин тадқиқоти илмиро оид ба масъалаҳои забоншиносӣ давом медиҳад. Вай соли 1957 боз ба Душанбе баргашта, чанд муддат дар идораҳои маҷаллаҳои «Мактаби советӣ» (ҳоло «Маърифат») ва «Мактаби ибтидоӣ» дар вазифаҳои масъул кор мекунад.

Фаъолияти илмиву эҷодии Н.Шарофов аз соли 1959 сар карда қариб 30 сол боз бо Пажӯҳишгоҳи забон ва адабиёти ба номи Рӯдакии Академияи улуми Тоҷикистон вобаста буд. Вай аввал дар вазифаи ходими хурди илмӣ, баъд ходими калони илмӣ кор карда, бо тадқиқи паҳлӯҳои гуногуни забони тоҷикӣ машғул шуд. Дар ин муддат мақолаҳои зиёди илмии ӯ рӯи чопро диданд. Н.Шарофов таҳти роҳбарии академик Б.Ниёзмуҳаммадов соли 1964 рисолаи номзадии худро ҳимоя намуд ва минбаъд низ тадқиқотро давом дода, соли 1975 дар шаҳри Боку рисолаи докторӣ худро дар мавзӯи «Роҳҳои инкишофи лексикаи забони адабии тоҷик» бо муваффақият ҳимоя намуд.

Н.Шарофов дар давоми беш аз 40 соли фаъолияти илмиву эҷодӣ ва омӯзгорияш дар мактабҳои олӣ дар бисёр анҷуманҳои илмию омӯзгории ҷумҳурию байналхалқӣ иштирок намуда, дар мавзӯъҳои муҳими илми забоншиносӣ, таълими забон ва адабиёт, соҳаҳои гуногуни илму маърифат бо маърӯзаҳои пурарзиши илмӣ-амалӣ баромад кардааст.

Аз ибтидои солҳои 80-ум фаъолияти илмию омӯзгории Н.Шарофов бо Донишгоҳи давлатии Самарқанд алоқаманд буда, вай якчанд сол вазифаи мудирии кафедраи забони тоҷикиро дар ӯҳда дошт. Аз соҳаҳои гуногуни илми забоншиносӣ ба шогирдон дарс гуфта, пайваста ба корҳои илмии тадқиқотчиёни ҷавон роҳбарӣ мекард. Ин буд, ки нӯҳ нафар муҳаққиқон таҳти роҳбарии ӯ рисолаҳои номзадии худро ҳимоя намуданд.

Комёбиву дастовардҳои илму фарҳанг ва адабиёти бадеӣ аз назари донишманд ва тарғиботчии ҳозирҷавоб Н.Шарофов дур намемонд. Дар саҳифаҳои рӯзномаву маҷаллаҳои Ӯзбекистону Тоҷикистон ва мамлакатҳои дигар беш аз 250 мақолаи илмиву оммавии ӯ нашр гардидаанд. Дар нашриётҳои гуногун беш аз 30 рисолаву китобҳои ӯ рӯи чопро дидаанд, ки бештарини онҳо, аз ҷумла, «Луғати терминҳои илмӣ-техникӣ», «Лексикаи касбу ҳунар дар забони тоҷикӣ» ва монанди инҳо имрӯз ҳам арзиши илмиву амалии худро гум накардаанд.

Н.Шарофов яке аз пайвандгарони забонҳо буд. Беҳуда нест, ки якчанд мақолаҳои илмии ӯ, аз қабили «Дузабонагии ӯзбекию тоҷикӣ», «Ҳамбастагии забонҳои тоҷикӣ ва ӯзбекӣ», «Дар оилаи ягонаи забонҳо» ва ғайра дар бисёр тадқиқоту китобҳои илмӣ ёдрас мешаванд.

Яке аз хусусиятҳои олиҷанобӣ ӯ ҳоҷатбарории вай буд. Доир ба кадом масъалае ба вай муроҷиат намоед, кӯшиш мекард, ки дасти ёрӣ дароз намояд, маслиҳати муфиде бароятон диҳад. Ҳар як комёбии ҳамкорону шогирдонашро хушнудона истиқбол мегирифт, беғаразона мулоҳизаву тақризҳо нисбати рисолаву китобҳо менавишт, дар ҳимояи рисолаҳои номзадиву докторӣ ба сифати оппоненти расмиву ғайрирасмӣ баромадҳо мекард. Вай аз ҳар як комёбиву дастовардҳои дӯстон дигаронро низ хабардор мекард, худ аз маъракаҳои дӯстон дар канор намемонд. Борҳо ӯ моро низ ҳидоят намудааст, ки оиди ин он китоби нав тақризе ё мулоҳизае нависем. Ин аст, ки дар давоми беш аз 30 соли шиносоӣ ва дӯстиву робита бо Н.Шарофов даҳҳо тақризу мақолаҳои мо дар ҳаммуаллифӣ рӯи чопро дидаанд, Насриддин Шарофов ҳамчун устоди омӯзгорон дар рушду камоли чандин тадқиқотчиён саҳми арзанда гузоштааст, ки ҳоло ҳамон шогирдони дирӯза аз қабили номзадҳои илми филология Абдунабӣ Зоҳидов, Ҳамроқул Бердиқулов, Марҳабо Истамова ва чанде дигарон имрӯз худ устод гардидаанду дар Донишгоҳи давлатии Самарқанд беҳтарин анъанаҳои муаллими худро давом медиҳанд.

Устод Насриддин Шарофов дар халқаи шогирдон

Гарчанд ин марди дарёдилу фарҳангпеша ҳоло дар байни мо нест, лекин рӯҳи покаш бо ному корҳои некаш бо мост. Ин аст, ки имрӯзҳо ба шарафи 75-солагии зодрӯзаш ӯро бо некиҳояш ба ёд меоваранду поси хотир менамоянд.

Аслиддин ҚАМАРЗОДА,
устоди Донишгоҳи давлатии Самарқанд,
корманди шоистаи фарҳанги Ҷумҳурияти Ӯзбекистон.

Сухани давраи истиқлол

Ашъори форсӣ-тоҷикии Навоӣ

Низомиддин Алишер Навоӣ (1441-1501) бузургтарин шоири ӯзбек ва ҷомеи туркзабон мебошад. Аз рӯи гуфташ, бо сад ҳазор байти эҷодкардааш аз ниҳояти миқдори байт дар асри XV ба ҳамаи шоирон пешқадамӣ кардааст. Ӯ соҳиби асару рисолаҳои бисёрест, ба забони ӯзбекӣ «Хамса» эҷод намудааст. Бо ин ҳама як қисми эҷодиёташ ба форсӣ-тоҷикӣ аст. Бо ин ҳама Навоӣ марди сиёсӣ буда ва дар давлати темуриён вазну нуфузи хосса доштааст. Дар ҳукумати Султон Ҳусайн Бойқаро вазифаи мӯҳрдорӣ, вазирӣ ва амириро адо кардааст. Дар навбати худ Султон Ҳусайн Бойқаро аз шӯҳрати Навоӣ ва нуфузи ӯ истифода менамуд, зеро Навоӣ чандин бор бо бародарони ғаюри Султони мазкур аз ҳуҷуми фитнаю фасод ва амалдорони саркаш наҷот дода буд.

Ин аст, ки Навоӣ дилу қуввати давлати темуриён дар нимаи дуюми асри XV буд ва темуриён дар ин давра ғолибан бо шоир машварат мекарданд. Аз ин ҷо Султон Ҳусайн Бойқаро ба Навоӣ сахт боварӣ дошт ва бо ӯ ҳукумати худро ҳамеша мустаҳкам медид. Ба сифати бузургтарин ҳомии дин ва ҳомии шариат низ Навоиро сахт ҳурмат мекард, ба ӯ ҳамчун ба муршиди комил эътиқод қавӣ дошт ва вайро пиру устоди худ қарор дода буд. Ҳатто ҳангоми сайру саёҳатҳо ва сафарҳои расмӣ гоҳе аз аспи худ пиёда шуда, инони аспи Навоиро дошта мерафт.

Аммо чунин марди тавонои сиёсӣ ва шоири мумтоз Низомиддин Алишер Навоӣ дар саҳнаи эҷод тасодуфӣ ва туфайлӣ наомада буд. Дар ташаккули эҷодиёти ӯ ва сафарбарии вай ба дунёи шеъру шоирӣ ҳамоно назми чандин асраи пешинаи форсӣ-тоҷикӣ ва эҷодиёти намояндагони он таъсири калон доштанд.

Масалан, ҳанӯз дар сесолагӣ як ғазали шоири машҳур Мавлоно Қосим Анварро назди меҳмонони шеършинос хонда буд. Он вақтҳо хонаи Алишербек ба доираи адабӣ табдил ёфта буд. Он ҷо, ки ибтидои солҳои чилуми асри XV, аҳли адаб ва шоирони бонуфузи вақт пайваста ҷамъ омада, аҳволи иқтисодию адабии кишвар, масъалаҳои сиёсию ичтимоиро муҳокима менамуданд. Ниҳояти ин нишастҳо ҳамеша бо шеърхонию муҳокимаи он анҷом меёфт.

Ҳамаи ин тавсифоту тарғиботи шеърӣ, пайваста шунидани шеъри форсӣ-тоҷикӣ ва муҳити адабии онҳо ба Навоӣ таъсир расонд. Ҳамин тавр, Алишербек пас аз азхуд кардани ашъори Мавлоно Лутфӣ, Анвар, Шарафиддин Алӣ Яздӣ, Камоли Турбатӣ ва дигарон аз синни ҳаштсолагӣ ба эҷодиёти баландпарвози Саъдӣ ва Фаридаддин Аттор рӯ оварда, китобҳои «Мантиқ-ут-тайр», «Бӯстон» ва «Гулистон»-ро борҳо мутолиа намуда ва онҳоро сарбасар азёд кард. Таъсири «Мантиқ ут-тайр» ба Навоӣ ҳаштсола ба дараҷае шуд, ки ӯ баъзан худро гум кард. Падараш аз ин ҳодиса тарсида китобро аз писараш пинҳон намуд. Аммо ӯ ҳамоно бо матни ёдшудаи китоб мезист ва тамоми умр аз таъсири он халос шуда натавониста, фақат дар охири умр онро бо номи «Лисон ут-тайр» тарҷима карда ва бо ҳамин гӯё аз асорати асари Фаридаддини Аттор наҷот ёфт.

Пас аз Саъдию Аттор Навоӣ омӯзиши эҷодиёти шоирони форсӣ-тоҷикро бо дастури муайян давом дод. Навбат ба Низомӣ, Амир Хусрав, Ҷомӣ ва баъди онҳо ба Ҳофиз, Фирдавсӣ, Анварӣ, Хоқонӣ, Салмон Соваҷӣ, Камол Исмоил, Заҳири Форёбӣ расида, шеъри форсӣ-тоҷикӣ ҳазорсола ба ӯ ошно гардид ва дар замина ва таъсири он камол ёфт. Дар ин роҳ таҷриба ва омӯзиши эҷодиёти Абдураҳмони Ҷомӣ барои ӯ боз амиқтар ва махсустар давом ёфт. Зеро Навоӣ ҳамин ки ба шеъру шоирӣ даст зада ба арсаи эҷод қадам ниҳод, пеш аз ҳама ба эҷодиёти устоди шеъриаш Ҷомӣ рӯ оварда ва ин пири шоиронро пайравӣ кард. Навоӣ ҳамин тавр «Туҳфат-ул-афкор», «Равзат-ул-хулд», «Ҳилолия», «Минҳоҷ-ун-наҷот», «Насим-ул-фасл»-ро дар татаббӯи қасидаҳои Хоқонӣ, Заҳири Форёбӣ, Анварӣ ва Салмони Соваҷӣ эҷод намуд.

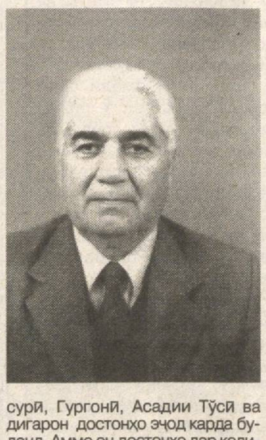

Навоӣ дар эҷоди достонҳои «Хамса» аз қафои Низомӣ, Амир Хусрав ва устодаш Ҷомӣ қадам ниҳод. «Хамса» аз Низомӣ оғоз ёфта буд. Пеш аз Низомӣ Рӯдакӣ, Фирдавсӣ, Дақиқӣ, Унсурӣ, Гургонӣ, Асадии Тӯсӣ ва дигарон достонҳо эҷод карда буданд. Аммо он достонҳо дар қолиби «Хамса» набуданд ва мазмунан ҳам ба равияи «Хамса» рост намеомаданд. «Хамса» бояд аз панҷ достони ба ҳам мутаносиб ва алоқаманд иборат мегардид. Аз ҷумла, достони аввал пандию ахлоқӣ ва фалсафӣ қарор мегирифт, боқимонда аз ҳаёти ҷамъиятию иҷтимоӣ ва махсусан давраи сосониён ва замони ҷоҳилия ҳикоят мекарданд.

Ин қолиби достоннависиро аввалин шуда Низомӣ гузошт. Пас аз ӯ онро Амир Хусрав давом дода ва он дар асри XV бо эҷодиёти Ҷомӣ анҷом пазируфт. Навоӣ бошад, ба ҳамин қолиб даст зад.

Навоӣ онро дар заминаи таърихии асри XV зинда сохт. Аз ин ҷо Навоӣ ба мазмуни достонҳои «Хамса» хоҳу нохоҳ баъзе илова дохил намуда, онҳоро ба рӯҳияи анъанавии умумии адабиёт тобеъ намуд. Ғояҳои қаҳрамонию халқпарвариро ба тавре худ илова намуда, аксар ва бештар ба талқини мазмунҳои ирфонию ахлоқӣ ҳамвор баст. Аз ҷумла, достонҳои «Фарҳод ва Ширин», «Сабъаи сайёр» ва «Садди Искандарӣ»-и ӯ дар ҳамин рӯҳия эҷод шуда буданд.

Ба таълифи «Хамса» камар баст ва пайваста ба Низомӣ ва баъди ӯ ба Амир Хусраву Ҷомӣ муроҷиат карда, гузашта аз шер онҳоро ба фил қиёс намуд ва ин тарз, баробари муайян кардани мавқеъ ва манзилати мардони мазкур, иқтидор ва салоҳияти худро дар хамсанависӣ нишон дод.

Нуктаи муҳим он буд, ки агар «Махзан ул-асрор» «Лайлӣ ва Маҷнун»-и Низомӣ ғояи фалсафӣ ва ахлоқию ирфонӣ касб карда бошанд, се достони дигари ӯ «Хисраву Ширин», «Ҳафт пайкар», «Искандарнома» хусусияти қаҳрамонӣ ва ватандӯстӣ пайдо кардаанд.

Ҳамин тавр, Навоӣ ба назми форсӣ-тоҷикӣ назари ниҳоят нек парварда ва дар партави анъанаҳои он ташаккул ёфта буд.

Навоӣ шоири забардаст, арбоби бонуфузи давлатӣ, шахси тавонои сиёсӣ ва донишманди моҳири асри худ буд. Алоқамандии ӯ ба шеъри форсӣ-тоҷикӣ як ҳодисаи табиӣ ҳисоб меёфт. Зеро дар давраи ӯ асри XV дар замини Хуросону Мовароуннаҳр ва Ироқу Ҳиндустон ин назм шӯҳрати азим дошт ва тамоми хоки кишварро фаро гирифтаю банд карда буд. Бинобар ин Навоӣ аз хурдӣ дар оғӯши ин назм тарбия ёфта ва бо эҷодиёти қариб ҳамаи намояндагони он ошноӣ пайдо карда буд. Аз онҳо пайваста омӯхта, дар равияи онҳо эҷод кард. Соф ба форсӣ-тоҷикӣ зиёда аз шашсад ғазали татаббуӣ, ҳашт қасидаи назира ва рубоии хеле бисёри истиқболия навишт.

Баробари ин Навоӣ пайваста сухани оригиналию нотакрори худро ба забони модариаш—ба ӯзбекӣ гуфт. Бо эҷоди сад ҳазор байт ба забони модарӣ парвози шеъри ӯзбекиро ба осмон бардошта, ба он нуру ҷило бахшид ва онро дар баробари шеъри форсӣ-тоҷикӣ гузошт. Бо азми қавӣ ва ҷуръати тамом тараққиёти минбаъдаи шеъри ӯзбекиро таъмин сохт.

Аҳмад АБДУЛЛОЕВ,
доктори илми филология, профессор.

Номаҳои баъди ҷудоӣ

(Розҳо)

Эй ёри ноёри ман! Имшаб хобат дидам. Дар бағал кӯдакат ростпо истодаӣ. Тифли азизатро талқин мекардӣ, ки бо ишора маро сӯи худ хонад. Ва кӯдаки дӯстрӯяки ту бо ангуштакони базебаш маро «биё,биё» мегуфт.

Аҷабо, ин хоби маро таъбир чӣ бошад?!

◆◆◆

Занон чашмаи зебоиянд. Тамоми мавҷудоти дунё ва ҳатто худи дунё ҳам аз ин чашма ғизо мегирад.

◆◆◆

Ҳусни зебои ту маро шефтаи зебоӣ кард.

◆◆◆

Меандешам, ки дар таркиби хуни одам чун моддаҳои дигар моддаҳои ишқу муҳаббат ҳам будааст. Вагарна ошиқиву маъшуқӣ аз куҷо мешуд?!

◆◆◆

Ҳеҷ аз ёдам намеравад. Ҳамагӣ як бор, ҳам аввалину ҳам охирин маротиба дасти туро дошта будам. Дар дарси физика муаллим фармуд, ки ҳама дасти якдигарро дорем. Пайдоиши токро аз асбоби барқҳосилкунак таҷриба карда нишон доданӣ буд муаллим. Асбобаш кор накард.

Лекин...маро аллакай токи ту зада буд.

◆◆◆

Хушрӯёнро мепарастам. Аммо дили безеби баъзеашон маълулам мекунад.

Ахрори МАҲМУДЗОД,
ноҳияи Сӯх.

Забон ба Порис мебарад

АНДИҶОН. (Хабарнигори ӮзА Саид Шукуров хабар медиҳад). Ду омӯзгори забони франсавӣ аз Андиҷон—Камолиддин Ҷабборов ва Шоҳиста Шерғозиева имрӯзҳо дар Порис таҷрибаомӯз ҳастанд. Мақсади сафари онҳо аз худ намудани тарзҳои нави омӯзондани забони модарии Гюго ва Волтер мебошад.

—Дар фарқият аз усули пештараи омӯзондани забони франсавӣ ҳоло ба ҷиҳати коммуникативии омӯзиши он эътибор бештар аст,—мегӯяд дотсенти кафедраи забони франсавии донишкадаи давлатии омӯзгории Андиҷон Аҳмадалӣ Мамадалиев.— Маҳз бо назардошти ин равия китоби нави дарсӣ навишта шудааст, ки онро мутахассисони ду кишвар таҳия намудаанд. Дар мактабе, ки таҷриба омӯзонида мешавад, муаллифони ҷониби Фаронса кор мекунанд. Фиристодагони Андиҷон таҷрибаи ҳамкорони худро омӯхта, онро дар мактабҳои вилояти худ татбиқ хоҳанд кард. Идомаи ин кор, ки дар он Вазорати маълумоти олӣ ва миёнаи махсуси ҷумҳурият ва сафоратхонаи Фаронса дар Ӯзбекистон иштирок доранд, таҳия намудани китобҳои дарсӣ барои хонандагони синфҳои болоӣ хоҳад шуд.

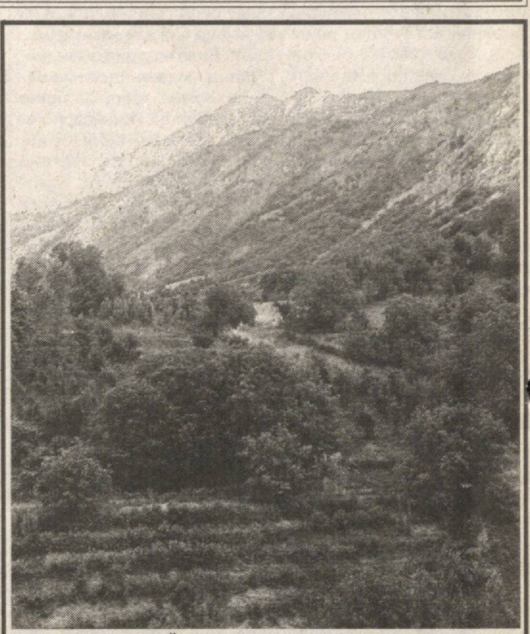

Ҳамаи кӯҳсори Ӯзбекистон сарсабзу дилкашу мафтункоранд. Дур нарафта, агар қаторкӯҳҳои Чотқолро қадам ба қадам давр занед, аз сарсабзии он дилатон ба ҷӯш омада, рӯҳбаланд мегардед. Агар корзада шуда бошед, қувваю мадори тоза ёфта дилатон ба кору зиндагӣ гармтар мешавад.

Инак, як пораи кӯҳсори қаторкӯҳҳои Чотқолро, ки дар бағали он чандин деҳаҳои тоҷикнишин низ аз қадимулайём зиндагӣ мекунанд, бароятон пешкаш мекунем. Дар ин сурат намунаи як пораи бағали кӯҳсори деҳаи Нанайро мебинед.

Суратгир: В.ПОРТНОВ.

Тӯҳфаи кормандони гумрук

Кормандони соҳаи гумрук ба осорхонаву қасрҳои санъати Минералние воды асарҳои санъатеро пешкаш карданд, ки аз қочокиён мусодира гардидаанд. Чуноне ки аз умури матбуоти кумитаи гумруки маҳаллӣ хабар доданд, нигораҳои осорхонаи кишваршиносии шаҳрро маводҳое бой мегардонанд, ки коркунони майдони ҳавоии шаҳр аз дуздон мусодира кардаанд. Онҳо тангаҳои қадима, самоворҳои биринҷӣ, чинивор, зарфҳои сикказадашуда, маҳсулоти заргарӣ ва куттичаҳои таъиноти мухталифи заррин мебошанд.

Инсоният пир мешавад

Пайваста афзудани миқдори аҳолӣ дар саросари ҷаҳон бисёр муаммоҳоро ба миён меоварад ва он чун ҳолати табиӣ пазируфта мешавад. «Дар байни муаммоҳои умдае, ки ман дар хусуси ҳаллу фасли онҳо саъю кӯшиш мекунам, ин пайваста афзудани миқдори аҳолии сайёра ва чӣ тавр таъмин кардани онҳо мебошад»—зикр намудааст академики машҳур Сергей Каписа. Таъмини амният, пайваста кам гардидани захираҳо ва дигар муаммоҳо бо пайваста зиёд гардидани миқдори аҳолӣ узван пайвастӣ дорад. Яъне миқдоран афзудани аҳолӣ бо тағйир ёфтани вақт ҳам бевосита алоқаманд аст. Бо ифодаи дигар гӯем, инсоният аз як давр ба даврои дигар бо суръати ниҳоят баланд мегузарад.

Алҳол дар ҳаёти инсоният тағйиротҳои ҷиддӣ рух медиҳанд ва ин кашфиётҳо боиси дарозумрии инсон мегарданд. Лекин суръати тавлид дар Россия, ИМА ва мамолики Урупо паст гардидааст. Баъди панҷоҳ сол ин ҳолатро дар Чин ва Ҳиндустон ҳам мушоҳида кардан мумкин мегардад. Ҳамин, ки аҳолии сайёра ба даҳ-дувоздаҳ миллиард расид, суръати зиёдшавии он боздошта мешавад. Ва он тақрибан баъди сад сол рух медиҳаду боиси афзудани куҳансолон мегардад. Ва ин ҳолат алҳол дар мамолики аз нигоҳи иқтисодӣ муштарак мушоҳида карда мешавад. Чунки дар онҳо миқдори куҳансолон нисбати ҷавонон ҳар сол зиёдтар мегардад.

Хавфи камчинии оксиген

Кашфиётҳои якҷоя пешбурдаи олимони русиягӣ, олмонӣ ва бритонӣ ва хулосаҳои дар ин бобат пешниҳодкардаи онҳо алҳол боиси гуфтугузор гардидаанд. Зеро онҳо таъкид мекунанд, ки дар сайёра камчинии оксиген таҳдиди воқеӣ овардааст.

Ва олимон сабабҳои солҳои охир тез-тез рух додани обхезиҳо, тармакӯчиҳо, баланд шудани ҳарорати ҳаво, заминларзаҳоро маҳз дар камчинии оксиген тавзеҳ медиҳанд ва таъкид мекунанд, ки солҳои 1998, 2001 ва 2002 ҳарорати ҳаво аз ҳама баланд дар сайёраамон гардидаанд. Азбаски мувозанати табиат халалдор гардидааст, нарасидани оксиген дар баъзе маҳалҳо ба саломатии мавҷудоти зинда таъсири бад мерасонад.

Олимон таъкид мекунанд, ки ин маълумотҳоро ҳамчун нишонаи ба амал омадани вазъияти танг арзёбӣ кардан мумкин нест. Бояд роҳи ҳаллу фасли онҳо ба тезӣ ёфта шаванд. Танҳо ба туфайли нигоҳ доштани мувозанати табиат, амалӣ гардондани тадбирҳои сершумори ҳифзи табиат муаммои мазкурро ҳаллу фасл кардан мумкин аст. Барои ин ба инсоният 30-40 соли дигар зарур аст.

Сир нигоҳ медоранд

На ҳамаи маълумотҳои илмӣ бо мурури солҳо маълумотҳои ҳақиқӣ арзёбӣ мешаванд. Аз он ҷумла, алҳол миқдори зиёди олимоне пайдо шудаанд, ки ба муқобили таълимоти Дарвин баромада, роҳи эволютсионии тараққиётро рад мекунанд.

Олимон дар садаи XIX дар кӯҳҳои Серра-Невадаи Калифорния устухони одамон, найзаву асбобҳои сангинро пайдо карда ба хулосае омаданд, ки онҳо аз ин 50 миллион сол муқаддам пайдо шудаанд. Вале рад мекунанд, ки ҳамон солҳо ҳатто одамони маймуншакл пайдо нашуда буданд.

Дар аввали солҳои 70-уми садаи XX ҳафриётшиносони амрикоӣ дар маҳали Хияткалси Мексика асбобу ускунаи рӯзгор ва силоҳҳоро дарёфтанд ва таъкид намуданд, ки он танҳо маҳсули дасти одамизод мебошад. 300 ҳазор сол доштани онҳо тасдиқи худро ёфтааст. Вале илм маълум кардааст, ки дар Амрико ҳаёт аз ин 30 ҳазор сол муқаддам оғоз ёфтааст.

Муаммо дар сари он мебошад, ки ҳамаи ашёҳои ёфтшуда, алҳол аз назари умум пинҳон карда мешаванд ва ҳамчун сир боқӣ мондаанд.

—Умуман дар сохтакорӣ кардани далелҳо як иллати авфнопазир ҳаст,—мегӯяд М.Кремс.— Масалан, дар Амрико дар соҳаи биотиб ба мақсади гирифтани маблағҳои барзиёдатӣ натиҷаҳои тадқиқотҳоро аз бисёр ҷиҳат сохтакорӣ намудаанд. Ва онро дар соҳаи ҳафриётшиносӣ ҳам пайдо кардан кори душвор нест. «Одами плитдаунл» ба он мисоли равшан шуда метавонад. Онро дар Англия соли 1913 ёфтаанд. Устухонаш аз они одам, ҷоғаш аз они маймун буданаш исбот гардида, ҳамчун «кашфиёт» бисёр тарғибу ташвиқ гардидааст. Дар давоми 50 сол ҳамчун машғулият дар мактабҳо хононда шудааст. Баъди тадқиқотҳои сершумори коркунони осорхонаҳои Бритониё он «сохта» буданаш исбот гардидааст. Яъне устухони сари одами қадима ба ҷоғу дандони сохтаи маймун бо кӯмаки моддаҳои кимёвӣ аз нав коркардашуда пайваст гардонда, ҳамчун далел пешкаш гардидааст.

Алҳол фикру мулоҳизаҳо дар хусуси «одам аз куҷо пайдо шудааст?», «Худи одам кист?» бисёр ба майдон гузошта, олимон дар ин бобат як қатор мулоҳизаҳои худро ҳам баён месозанд. Ва аксари олимон дар ин бобат ҳамфикр будани худро изҳор мекунанд ва мегӯянд: одам ҳосилаи комбинатсияҳои унсурҳои физикӣ мебошад.

(Аз рӯи маводи Интернет ва воситаҳои ахбори оммавӣ таҳия шуд).

Китоби нав

«Тулӯъи сабзи ранг»

Аз шоирони муосири форсигӯ, ки дар қаламрави кишвар имрӯз зиндагӣ ва эҷод доранд, Абдулло Субҳон, Паймон ва Ҷаъфари Муҳаммад нисбатан фаъолтаранд. Садояшон, ки чира ва ҳарфашон буррост, туғёни эҳсоси шоиронаашон ба madду ҷазри дарёи дили хонанда бештар фаро рафта, дар олами қалбу шуури вай ҳиссиёти ошно ва маҳрамона бармеангезанд.

Нисбатан ҷавонтар Ҷаъфари Муҳаммад аст, вале қадамҳояш дар ҷодаи шеър солор, офаридаҳои қаламиаш маро ба дарёи андешаву мулоҳизоти зиндагӣ тавре ғӯта мезанонад, ки гӯё вай як шоири пурдида аст.

То кунун ду маҷмӯаи ашъораш—«Чашми борон» ва «Мижгони офтоб» ба дасти хонанда расида буд. Инак, дасту дили мо аз саввумин дафтари шеърҳои ӯ, ки «Тулӯъи сабзи ранг» унвон гирифта, чун аз тулӯъи тозаи нури шеър гарм аст, ки онро ба тозагӣ нашриёти Мероси халқи ба номи А.Қодирӣ аз чоп баровард.

Муҳаққиқи ҷавон Наргис Шоалиева дар сарсухани китоб, ки «Тулӯъи дигар» ном дорад, оварда: «Инак, дар ин дафтари саввум, ки хидмати алоқамандони шеър тақдим мегардад, Ҷаъфар Муҳаммад олами маънавии худро боз ҳам васеътар,равшантар ва пурэҳсостар тақдим намудааст. Агарчӣ Ҷаъфар дар дафтари аввал фарзанди маҳалли худ ва бо худ, дар дафтари дуввум фарзанди миллати худ ва бо мардум аст, вале дар ин дафтар вай боло ба «Тулӯъи сабзи ранг» рафта ва ба ҳама ашё бо назари амиқ нигоҳ мекунад, яъне метавон гуфт ӯ ин ҷаҳонро дар ваҳдат бо ҳам мебинад».

...Ҷаъфари Муҳаммад зодаи воҳаи Сурхон аст. Факултаи филологии Донишгоҳи Миллии Тоҷикистонро хатм намудааст. Аз донишмандони маъруф Саъдоншо Имронов, Султон Воҳидов, Абдунабӣ Сатторов, Раҳим Мусулмонқулов ва дигарон сабақ омӯхта ва ҳанӯз аз даврони донишҷӯӣ баробари эҷоди шеър ба пажӯҳиши адабиёти форсу тоҷик низ пардохта ва мавриди назари алоқамандони илму адаб қарор гирифтааст.

Ҷаъфар ба тадқиқи тасаввуф дар адабиёти классикӣ оғоз кард. Гузориши ӯ «Таҳқиқи сарчашмаҳои тасаввуф дар Эрон» баҳои хуб гирифт ва бо ҷоиза сазовор гашт. Вай дар анҷумани шарқшиносони ҷавони Осиёи Марказӣ ва Қазоқистон таҳти мавзӯи «Симои Анӯшервони одил дар «Сиёсатнома»-и Низомулмулк» баромад намуда, собитқадамии худро дар ҷодаи душвори пажӯҳиш намудор сохт. Ба Афғонистону Эрон сафари эҷодӣ кард ва дар тадқиқи ирфони исломӣ саъй ба кушодани саҳифаҳои тоза кард.

Ҷаъфар миёни солҳои 1999-2002 аспиранти кафедраи маънавияти миллӣ ва диншиносии Академияи сохтори давлат ва ҷомеаи назди Президенти Ҷумҳурияти Ӯзбекистон буд ва таҳти сарпарастии олими барҷаста Наҷмиддин Комилов дар мавзӯи «Ақидаҳои тасаввуфӣ—ирфонии Мавлоно Абдураҳмони Ҷомӣ дар асоси рисолаи шарҳи рубоиёт» рисолаи илмӣ навишт.

Мақолаҳои илмии вай дар маҷаллаҳои бонуфуз, аз қабили «Тафаккур», «Ҷамъият ва бошқарув», «Имом ал-Бухорий сабоқлари», «Ҳидоят», «Гулистон», «Сино» ва ғайраҳо мунтазам ба табъ мерасанд.

Ҷаъфари Муҳаммад бо олимон ва донишмандони кишвар, аз қабили Ҳамидҷон Ҳомидӣ, Эргаш Очилов, Абдулҳаким Шаръии Ҷузҷонӣ, Саъдулло Юлдошев, Баҳодур Умаров, Улуғбек Саидов, Зоҳидулло Мунавваров, Ҳайдар Алиқулов, Музаффар Комилов ҳамкории доимӣ дорад.

Шоир ва олими ҷавон, феълан бо тарҷумаи бадеӣ низ машғул аст. Ашъори суханварони машҳури ӯзбек Эркин Воҳидов, Сироҷиддин Сайид, Асқар Маҳкамро ба тоҷикӣ, айни ҳол, намунаҳо аз офаридаҳои қаламии якчанд шоирони форсро ба ӯзбекӣ зебою гиро баргардонидааст.

Баргардем боз сари рӯзгори шоирии Ҷаъфар, ки сухан бо маҷмӯаи тозанашри ӯ оғоз намуда, дилгармии худ нисбати «Тулӯъи сабзи ранг» иброз доштем. Афзуданием, ки он тӯҳфаи хубе ба ҳаводорони шеъри имрӯз аст ва интишор ёфтани боз як маҷмӯа ба тоҷикӣ, воқеан, ҳамзабононро хурсандӣ мебахшад.

«Эй дӯст!» — хитоб мекунад шоир:

Ғойиб аз хеш гаштаам, эй дӯст!
Баъд аз ин ошкор хоҳам шуд.
Бо зимистон дилам ҳеҷ нашкуфт,
Баъд аз ин бо баҳор хоҳам шуд.

Дили шоир низ фаслҳо дорад: баҳор ва зимистонҳо. Ва агар баҳораш тарабангез, зимистонаш ғуссахез аст.

Дар шеъри «Ҳанӯз ишқ ҳаст» ҳиссиёти қалбӣ амиқ эҳсос мешавад. Хурӯшу ҷӯши ҳиссиёт эҳсосоти шоирро такон бахшида, ӯро ба гуфтани шеъри бадард водор намудааст. Оре, ин шеър низ чун дигар офаридаҳои Ҷаъфар дард дорад. Зимнан, шеъре, ки дар он дард нест, он маҳсули дили сард аст. Дарде, сӯзе, ки дар дили шоир ҳаст, дарду сӯзи дили мову шумост. Вале ашъори ӯ, ҳарчанд гоҳо оҳанги ҳузн дар онҳо баланд аст, талқинкунандаи яъсу ноумедӣ не, ҳидоят сӯи зиндадилӣ ва зиндагипарастист:

Бирав, бирав,
насим,
Ба моҳиён бигӯ:
Ҳанӯз Юнусе, ки
дарравад ба
об, ҳаст...

Ҷаъфар кӯшида, ки тараннумгари эҳсоси пок ва ҳиссиёти наҷиби инсони ҳалол ва покизакор бошад: шеърҳое биофарад чун чашмаҳои зулоли кӯҳистон пок, чун насими бомдод рӯҳпарвар...Ва дили қаҳрамони лирикии ӯ аз умеди равшане метапад, ки ҳанӯз «бода ҳасту ток ҳаст; Билол ҳасту намозхони ҳалол ва ҳам Офтоб».

Модоме ин чизҳо ҳастанд, ҳанӯз ишқ ҳаст!

Бирав, бирав, насими субҳидам,
Ба лолаҳо бигӯ
Ҳанӯз ишқ ҳаст,
Баҳор ҳаст.
Ба лолаҳо бигӯ!
Ҳанӯз бӯйи васли ёр ҳаст.

Баҳору лолаву ишқ беш аз ҳазор сол инҷониб дар адабиёт батакрор тараннум мешаванд. Ва ҳарчанд сухани Ҷаъфар ҳамчунон аз лолаву баҳор аст, тасвирҳои ӯ тобишу ҷилои тоза дошта, симои вайро чун эҷодгари навпардоз равшан медоранд.

Бале, шоир кӯшида, ки то ҳадде тоза гӯяд, дар мавзӯи кӯҳна эҷод кунад ҳам, образҳое, ки меофарад, обшуста ва рангпарида набошанд.

Қисме аз шеърҳои маҷмӯа дар жанри ғазал аст. Ва аксари ғазалиёти Ҷаъфар инъикосгари олами ҳастӣ ва набзи зиндагии имрӯз буда, вай эҳсосу афкори шӯрангези худро дар либоси тасвирҳои дилнишин ба хонанда тақдим доштааст. Зимнан, ишораҳои шоирона ба даврони куҳан, ривоёти Қуръон ва сарнавишти паёмбарон ҳарчанд вомехӯранд, дар ин ғазалҳо рӯйдодҳои рӯз ва зиндагиномаи мардум дар айёми пуртазоди мо ғолибан мавриди имоҳои ҳадифрасанд. Имоҳои маънидори он ки «дар рӯзҳои мо низ, мутаасифона, «ба боғҳо-калоғҳо»...

Дареғ, гашта боғҳо нишемани
калоғҳо,
Дареғ, к-андалеби дил ғунуда
дар фасодҳо.

Ҷаъфар табъу салиқаи хуши шоирии худ дар шеъри озод низ во намуда. Шеърҳои «Ман, моҳӣ,моҳ» ва «Қиблаам куҷост?» намунаи хуби шеъри озод ҳам шаклан ва ҳам мазмунан мебошанд.

Қаҳрамони лирикӣ дӯш ба лаби чашма рафта ва дида буд, ки на моҳ ҳаст ва на моҳӣ, бо ӯ акси танҳоияш буду халос. Вале дар ниҳоят:

Инак,
рафтам
Лаби чашма.
Дидам:
ҳам моҳ буд, ҳам моҳӣ.
Танҳо
акси танҳоии ман
бе ман буд.

Чӣ дард ва чӣ сӯзҳо дорад дили шоир, аз ин сатрҳои ӯ пайдост:

Дар дили тобистон,
Дилам—
Зимистон.

Мухаммас бар ғазали Сайидои Насафӣ аз муассиртарин шеърҳои маҷмӯа аст.

Маълум, ки ашъори аксар классиконамон, ки рӯзгори нобасомон доштанд, бӯи дард, бӯи ашки алам мекард. Ва фиғону оҳ аз бедодгарии замон...

Дар ҳамовозии Сайидо шоири даврони мо садо дардода:

Дар аҳди мо ривоҷ ба аҳли
қалам намонд,
Зеро ки доваре ба ҷуз аз
муттаҳам намонд.

Бори маъникашии хоссатан мисраи дуввум таваҷҷӯҳангез аст. Вале он ишора ба чист? Наход, ки сари чашмаи шеъру сухан тиҳимағзоне низ зону задаву даъвои доварӣ доранд, ки аз асари мағзобаи идрокашон эҳсоси дилҳои пок имрӯз дардолуда шуда?

Дар шеъри «Палиди кӯжпушт» низ имое ба чунин зотҳост—«кӯжпушти гандапиру садзабону садлаба»...

Дар аксари шеърҳо эҳсосот бо як шиддати тарканда ба ҳам бармехӯранд ва аз мутолиаашон торҳои эҳсос ба ларзиш меоянд.

«Тулӯъи сабзи ранг» ба маъние даричаест ба сӯи олами садранги дили шоир. Бифармоед...

Ш.МУҲАММАД.

Овози тоҷик
МУАССИСЛАР:
Ӯзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ӯзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси.
Тожик тилида нашр этилади.

Сармуҳаррир
Шерпӯлод ВАКИЛОВ
Рӯзнома ҳафтае ду маротиба: рӯзҳои чоршанбе ва шанбе чоп мешавад.
Рӯзнома дар компутерхонаи идора чинда, саҳифабанд гардид.

Ҳаҷми насри бадеӣ, очерку мақола аз 5 саҳифаи чопи ду интервалӣ ва шеър аз 50 мисраъ зиёд бошад, идора қабул намекунад. Рӯзнома ба мактубҳои интишорнашуда ҷавоб намегардонад.
Рӯзнома дар Кумитаи давлатии матбуоти Ӯзбекистон номнавис гардидааст.
Тартиби номнависшуда № 16. Г - 733
Теъдоди чоп 1100. 1 2 3 4 5 6

Ҳисоби сурати мо дар бонк:
Ҳ/С 20212000800101767001,
МФО 00423. Шӯъбаи Меҳнати ЖСБ дар шаҳри Тошканд.
Муҳаррири навбатдор: Б.ТӮЙНАЗАРОВ.
Мусаҳҳеҳон: Додобоева М.
Фаёзова Т.
Саҳифабанд: Х. Тӯхтаева.

Нишонии мо:
700047 ш.Тошканд, кӯчаи Матбуотчилар, 32.
Телефонҳо: қабулгоҳ 133 - 82 - 83; шӯъбаи мактубҳо ва корҳои оммавӣ 136 - 57 - 28.
Индекси обуна 170.
Матбааи табъу нашри Ширкати саҳҳомии «Шарқ», нишонии корхона: кӯчаи Буюк Турон, хонаи 41.